

um Seekers Immigration Refoulement Accord Vi
very **Foreigner** Jus Cogens Protection **Migrant** Bond
State №23 **Person** Neutrality **Меѓународен** Infl
to Refugees Forced Migration Amnest **Закон** Tempora
tices Civil And Political Rights Spon **за Миграции** Oa
Protection Forced Migration Lookout System
Fundamental Human Rights Assimilation Bondage
Zone **Labour Migration** Receiving Country Safe Har
action Consular Protection Emigration Terroris
ole Groups Exclusion Worst Forms Of Child Labour
y Based Settlers Influx Ombudsman Rescue At Se
Forced Return **Citizen** Travel Documents Overst
Integration Conveyance **Resettlement** Biometric
ionality Migration Management Adoption **Populatio**
ation **Group** Child Temporary Protection Holding
usion *Border Control* Deception **Extradition** Front
Urban Migrants Working Permit **Derogatio**
Spontaneous Migration **Oath** Instrument **Child Adopt**
Foreigner Jus Cogens Protection **Migrant** Bonded Labo
ild Labour Armed Conflict **Deception** Internal Migration
• **Migration** **Internally**
Bonded Labour **Best Practice**
ess **Person** **Adoption** **Kidna**
on **Forced** HUMAN **Trafficking** **Bondage** **Protection** F

Речник на поими од областа на Миграциите

ИОМ Меѓународна Организација за Миграции

ИОМ е посветен на принципот според кој хуманата и регуларна миграција претставува придобивка за мигрантите и за општеството. Како меѓувладино тело, ИОМ делува заедно со своите партнери од меѓународната заедница со цел да: помагаат во справувањето со оперативните предизвици на миграциите; го подобрат разбирањето на прашањата поврзани со миграциите; поттикнуваат социјален и економски развој преку миграција; и се залагаат за достоинството и благосостојбата на мигрантите.

Издавач:

Меѓународна организација за миграции (ИОМ)

17 route des Morillons 1
1211 Geneva 19
Switzerland

Tel: +41 22 717 91 11
Fax: +41 22 798 61 50
Email: hq@iom.int
Internet: <http://www.iom.int>

ISSN 2079-1135

© 2010 Меѓународна Организација за Миграции (ИОМ)

Сите права се задржани. Ниту еден дел од оваа публикација не смее да биде репродуциран, зачуван во систем за вчитување, или пренесуван во било каква форма или пак со било какви средства, електронски, механички, фотокопирање, снимање или друго, без претходно писмено одобрување од издавачот.

N° 23

**Меѓународен
Закон
за Миграции**

**Речник на поими
од областа
на Миграциите**

ИОМ Меѓународна Организација за Миграции

ПРЕДГОВОР

Миграцијата се повеќе е признаена како прашање на кое му е потребен глобален пристап и координирани одговори. Државите не само што дискутираат за миграциските прашања на билатерално ниво, туку исто така регионално а од неодамна и во глобалните арени. Еден заеднички разбирлив јазик е неопходен за таквата координација и меѓународна соработка да биде успешна. Овој речник треба да служи како водич кон големиот број на поими и концепти во областа на миграциите, обидувајќи се да обезбеди корисна алатка за унапредување на меѓународната соработка.

Овој речник беше подготвуван подолг временски период. Неформални нацрт верзии беа подготвени од страна на ИОМ во седумдесетите и беа користени од персоналот. Повторен обид за консолидација беше направен во доцните осумдесети од страна на центарот за техничка соработка на ИОМ во Виена и исходот беше објавен во 2001 во “Прирачник за Миграции“ уредуван од страна на P. J. Van Krieken. Во контекст на неодамнешната иницијатива на ИОМ да ја зајакне и унапреди својата вклученост во областа на меѓународното право за миграции, беше донесена одлука да се подготви овој речник и терминологијата користена во областа на миграциите да се обедини во еден дефинитивен текст со цел да се обезбеди веродостоен референтен извор за практичарите, владините службеници кои се занимаваат со миграциите, студентите и други. Сегашниот производ, не може да се каже дека е исцрпен и било какви коментари и сугестии за евентуално второ, и поцелосно издание ќе бидат добро дојдени.

При составувањето на речникот, веднаш стана очигледно дека дефинициите во оваа област се честопати нејасни, контроверзни или контрадикторни. Постои отсуство на универзално прифатени дефиниции, што делумно произлегува од фактот дека миграцијата е нешто на кое традиционално се работело само на национално ниво; како резултат на тоа користењето на миграциските поими варира од една земја до друга.

Понатаму, дури и во рамки на една земја, поимите можат да варираат во поглед на значењето или импликацијата. Дефинициите – и ова е точно за сите терминологи, не само онаа поврзана со миграцијата – можат да варираат во согласност со дадена перспектива или пристап. Со миграцијата се засегнати голем број тела, вклучувајќи ги владите на земјите кои испраќаат и оние кои примаат, полицијата и граничните органи, владините и невладините организации, самите мигранти. Кога нема универзално прифатени дефиниции, постои потенцијал за секоја група да одлучи, формално или неформално, за својата сопствена дефиниција, во согласност со соодветната перспектива. Како за пример, постоела широка низа на дефиниции за поимот “трговија“, кој неодамна беше консолидиран во дефиниција која беше донесена со формален договор на меѓународно ниво; многу други поими сеуште не се меѓународно договорени. Во рамки на овој речник, посебно внимание е посветено да се обезбеди меѓународна дефиниција онаму каде што постои; во другите случаи, понудена е општа дефиниција и споменати се алтернативни дефиниции.

Друг предизвик кој се појави во оваа компилација беше изборот на различни поими користени за да се опише ист или сличен феномен. На пример, може да има нијанси помеѓу поимите “илегална миграција”, “скриена миграција”, “недокументирана миграција” и “нерегуларна миграција”, но во пошироко значење тие се користат слободно и често можат меѓусебно да се заменуваат. Во овој поглед, одредено вкрстено-повикување на поими беше неизбежно со цел да се води читателот до алтернативни поими или поими кои можат да се заменуваат.

На крајот, но не помалку важно, сакам да го изразам своето задоволство и благодарност кон Shyla Vohra, Jillyanne Redpath и Katarina Tomolova, моите колеги во одделот за Правни Услуги, кои го дадоа својот придонес кон оваа работа и направија да се оствари. Нивната стручност, оптимистичка посветеност и неуморни напори беа клучни за овој речник да заживее.

Richard Perruchoud (ed.)

A

abduction

одведување

Акт на одведување неког со употреба на сила или лажно убедување.

Види исто киднапирање, трговија

accord

согласност

Види договор

acculturation

акултурација

Прогресивно прифаќање на елементи на странска култура (идеи, зборови, вредности, норми, однесувања, институции) од лица, групи или класи на одредена култура. Делумната или целосна адаптација е предизвикана од контактите и интеракцијата помеѓу различните култури преку миграции и трговски односи.

adjudication

пресуда

Во контекст на миграциите, одлука дали апликантот се квалификува за виза, бегалски статус или друг имиграциски статус кој тој/таа го бара.

adjudicator

арбитер

Општ поим за да се опише државен службеник кој е овластен, со закон, да издава пресуди/арбитража.

adjustment of status

регулирање на статус

Види промена на статус

admission

адмисија, прифаќање

Доделување на дозвола за влез во една земја. Странецот се смета за “прифатен“ доколку тој/таа има поминато преку контролен пункт (преку воздух, вода или копно) и има добиено дозвола за влез од страна на граничните служби. Странец кој има влезено скришно не може да се смета за прифатен.

Види исто гранични службеници, контролен пункт, влез, неприфаќање

adoption

посвојување

Законски процес на прекинување на детските законски права и обврски кон биолошките родители и заменување со слични права и обврски во однос на родителите кои посвојуваат (закон за семејство). Во меѓународниот закон, поимот се користи за да се означи договор помеѓу страните во однос на тоа кој ќе биде текстот на предложениот договор.

affidavit of support

изјава за поддршка,

гарантно писмо

Официјален правен документ, обично потпишан од страна на спонзор, кој гранатира целосно покривање на трошоците за мигрантот, со цел да се овозможи дозвола за влез во една земја, најчесто потребен за постари мигранти и оние кои се болни и не се во можност да се грижат за себе.

agreement

договор

Заедничко разбирање (писмено или не-писмено) помеѓу две или повеќе страни наменето да има правно обврзувачки карактер.

Види исто договор

alien

странец

Лице кое не е државјанин на одредена држава.

Види исто странец, не-државјанин, недокументиран странец

amnesty

амнестија

Општо простување кое се користи во тандем со “легализација“ и се однесува на луѓе кои можат да покажат престој во земјата за која се дава амнестија, и покрај фактот дека таквиот престој бил илегален.

Види исто легализација, регулирање

ancestry based settlers

доселеници на основа

на потекло

Странци прифатени од земја друга од нивната сопствена, заради историски, етнички или други врски со таа земја, кои, во име на тие врски, веднаш добиваат право на долгорочен престој во таа земја или кои, имајќи право на државјанство во таа земја, стануваат нејзини државјани за краток период по нивното прифаќање/адмисија.

Види исто странец, туѓинец, државјанин, државјанство

appeal

жалба

Процедура преземена за да се ревидира одлука преку нејзино претставување пред повисока институција; често поднесување на одлука донесена од страна на понизок суд или агенција до повисок суд за ревидирање и можна измена.

applicant

апликант

Лице кое формално бара од одредена влада правен акт како доделување на статус на бегалец, виза или работна дозвола.

Види исто бегалец, виза, работна дозвола

application

апликација

Барање (обично писмено) поднесено до одредена влада од страна на лице или организација, барајќи некаков вид на владин акт.

Види исто барање

arbitrary

арбитражно/неосновано

На бесмислен начин, поврзан со концептот на неправда, непредвидливост, неразумност и каприциозност.

armed conflict

вооружен конфликт

Сите случаи на декларирана војна или друг вид на вооружен конфликт кој може да се случи помеѓу две или повеќе држави, дури и ако државата на војната не е признана од една од нив (*види Член 2, Женевска Конвенција I-IV, 1949-меѓународен вооружен конфликт*).

Вооружен конфликт постои секогаш кога има опција за вооружена сила помеѓу државите или продолжено вооружено насилство помеѓу владините органи и организирани грпи или помеѓу таквите групи во рамки на една држава (*Tadic случај бр. IT-94-I-AR 72, р.35, Комора за Жалби, ICTY- не-меѓународен вооружен конфликт*).

arrival/departure card

**потврда за пристигање
/заминување**

Документ/потврда која се пополнува од индивидуата пред или по пристигање во земјата на дестинација и која се презентира (заедно со пасошот, и доколку е потребно, и визата) на службениците на контролниот пункт.

Види исто контролен пункт, пасош, виза

assets forfeiture

конфискација на имот

Одземање на имот од страна на државата заради сопственикот на имотот во криминални активности, како конфискација на возило кое било користено за криумчарење или трговија со странци во некоја земја.

Види исто криумчарење, трговија со луѓе

assimilation

асимилација

Адаптација на една етничка или социјална група – обично малцинство – кон друга. Асимилацијата подразбира прифаќање на јазикот, традициите, вредностите и однесувањата, па дури и фундамнеталните витални интереси и промена на чувството на припадност. Асимилацијата оди подалеку од акултурацијата.

Види исто акултурација, интеграција

assisted migration

асистирана миграција

Движење на мигранти овозможено со помош на некоја влада, влади или меѓународни организации, спротивно на спонтаната не-потпомогната миграција.

Види исто асистирано доброволно враќање, спонтаната миграција

assisted voluntary return

**асистирано доброволно
враќање**

Логистичка и финансиска поддршка на одбиени баратели на азил, тргувани мигранти, затекнати студенти, квалификувани работници и други мигранти кои не се во можност или немаат волја да останат во земјата и кои доброволно решаваат да се вратат во нивните земји на потекло.

Види исто репатријација, враќање

asylum (diplomatic)

азил (дипломатски)

Засолнување кое државите можат да го дадат надвор од границите на нивната територија во места кои имаат имунитет од јурисдикција, на индивидуи кои бараат заштита од власт која ги прогонува или ги бара. Дипломатски азил може да биде доделен во дипломатските мисии и приватни резиденции на шефовите на мисиите, бродови или авиони, но не и во просториите на меѓународни организации или конзулати. Не постои право на една индивидуа за

добивање на дипломатски азил, ниту пак постои обврска на некоја држава да го додели.

Види исто азил (териториски), не-протерување, право на азил

asylum (territorial)

азил (териториски)

Заштита доделена на странец од една држава на својата сопствена територија спротивно на праксата на јурисдикцијата од страна на државата на потекло, на основа на принципот на не-протерување, која води кон уживање на одредени меѓународно признаени права.

Види исто азил (дипломатски), не-протерување, право на азил

asylum seekers

баратели на азил

Лица кои бараат да бидат прифатени во една земја како бегалци и очекуваат одлука по нивната апликација за бегалски статус, во согласност со релевантни меѓународни и национални инструменти. Во случај на негативна одлука, тие мораат да ја напуштат земјата и можат да бидат протерани, како што може да биде и секој странец кој се наоѓа во нерегуларна ситуација, освен ако не е обезбедена дозвола за престој на основа на хуманитарни или други основи.

Види исто странец, апликација, бегалец, право на азил.

В

best practices

најдобри практики

Средства за унапредување на примената на постоечките норми и принципи, на меѓународно и национално ниво. Најдобрите практики можат да се претворат во оперативни директиви, кодекси на делување или други манифестации на меките прописи, но не треба да водат кон слабеење или ерозија на позитивното законодавство. Тие се карактеризираат со: иновативност, развивање на креативни решенија; покажуваат позитивно влијание на нивото на имплементација на правата на мигрантите; имаат одржлив ефект, особено преку вклучување на самите мигранти; и имаат потенцијал за повторување.

bilateral

билатерално

Вклучување на две страни или две држави.
Види исто мултилатерално, договор

biometrics

биометрија

Наука за мерливите биолошки карактеристики. “Биометрички идентификатори“ (БИ) се делови од информации кои дешифрираат податоци за единствените биолошки карактеристики на лицето (на пр. отпечатоци од прсти, снимки на ретината или гласот). Некои влади го воведоа користењето на биометријата како подобрена безбедносна мерка при издавање на пасоши, визи или дозволи за престој.

birth certificate

извод на родени

Оригинален документ, обично издаден од страна на владино или религиозно тело, кое, помеѓу другото, наведува кога и каде е лицето родено.

bona fide (latin)

***bona fide* (латин.)**

“Во добар дух”; направено без измама или нечесно; искрено, вистински.
Види исто mala fide

bona fide applicant

***bona fide* апликант**

Лице кое има искрена намера да влезе во една држава за законска цел.

bond

кауција/гаранција

Паричен износ кој се собира од државата како осигурување дека странецот ќе ги исполни бараните активности, обично дека ќе ја напушти државата. Парична гаранција за заминување може да биде земена при издавање на виза. Парите кои се задржани како гаранција обично се рефундираат по прикажување на доказ за заминување, како кога лицето ќе го посети конзулатот на земјата во неговата/нејзината матична земја.

bondage

должнички однос

Состојба на контрола на едно лице над друго.
Види исто должнички труд, должничко робство

bonded labour

должнички труд

Услуга добиена од работник кој се наоѓа во услови на должничко робство кои потекнуваат од економски услови, обично задолжување преку земање на заеми или аванси. Онаму каде што долгот е причина за робовскиот однос, работникот (или негови блиски членови на семејството) се врзани за одреден работодавател на одреден или неодреден период се до исплаќањето на заемот.
Види исто должнички однос, должничко робство, мигрант работник

border

граница

Линија која ја одвојува копнената територија или поморската зона на една земја од друга.

border control

гранична контрола

Регулирањето на влезот на лица на територијата на една држава, во поглед на зачувување на нејзиниот суверенитет.
Види исто гранично управување

border management

гранично управување

Олеснување на авторизираните движења на деловни луѓе, туристи, мигранти и бегалци и откривање и превенција на илегално влегување на странци во одредена земја. Мерките за управување со границите вклучуваат наметнување од страна на Државите услови за виза, санкции против транспортните компании кои пренесуваат нерегуларни странци на нивните територии, и забрана на нерегулирано

влегување по море. Меѓународните стандарди бараат балансирање помеѓу олеснувањето на влезот на легитимните патници и превенирањето на влезот на патниците кои влегуваат заради несоодветни причини или со невалидни документи.

Види исто гранична контрола

border officials

гранични службеници

Општ поим кој ги опишува оние службеници чија основна задача е да ја чуваат границата и да ги спроведуваат имиграционите (а можеби и царинските) закони на Државата. Исто така именувани како “граничари“, “гранична полиција“ или “полиција за странци“.

Види исто контролен пункт

boundary

гранична линија

Види исто граница

brain drain

одлевање на умови

Емиграција на обучени и талентирани индивидуи од земјата на потекло во трета земја, како резултат на конфликти или недостиг на можности.

Види исто долевање на умови, емиграција, обратно одлевање на умови

brain gain

долевање на умови

Имиграција на обучени и талентирани индивидуи од трета земја во земја примател. Исто така наречено обратно одлевање на умови.

Види исто одлевање на умови

burden of proof

товар на докажување

Должност на страната да докаже спорни тврдења или обвинувања. Во контекст на миграциите, странец кој бара влез во странска земја обично сноси товар на докажување; тоа значи дека странецот мора да докаже дека тој/таа има право на влез и дека, според законите на таа држава, не е лице на кое треба да му се одбие влез.

С

capacity building**градење на капацитети**

Градење на капацитетите на владите и граѓанското општество преку зајакнување на нивното знаење, вештини и однесувања. Градењето на капацитети може да има облик на важен директен проектен дизајн и имплементација со влада партнер, или во други услови може да има облик на олеснување на билатерална или мултилатерална агенда за развој на дијалог помеѓу засегнатите власти. Во сите случаи, градењето на капацитети има за цел да го направи зајакнувањето во согласност со општо прифатени стандарди на практики за управување.

carbon dioxide sensors**сензори на јаглероден диоксид**

Опрема (статична или мобилна) која се користи за да се утврди присуство на јаглероден диоксид во затворен контејнер, како железнички вагон или приколка на камион. Таквите сензори се користат да се одреди дали тајно се пренесуваат лица преку граница.

Види исто сензори

carrier**превозник**

‘Превозник’ во врска со пренесување значи сопственик или изнајмувач на пренесувањето. Превозник обично се однесува на авионска, автобуска или железничка компанија, или бродска компанија. Според законите на некои држави, поимот го вклучува секој сопственик на средство за пренесување, кое носи лице на нејзината територија.

Види исто пренесување

carrier liability law**закон за одговорност на превозникот**

Закон кој предвидува казни за превозници кои носат на територијата на една држава лица кои не поседуваат валидни документи за влез.

certificate of identity

потврда за идентитет

Документ (освен пасош) издаден од една влада на индивидуа со цел да се олесни негов/нејзин влез или излез од земјата.

Види исто патни документи

change of status

промена на статус

Процедура со која странец легално присутен во една држава може да бара поинаков имигрантски статус. На пример, тоа може да биде направено со закон според кој лице кое не е државјанин а престојува на студентска виза, за завршување на студии, е во можност да бара промена на статус со тоа што неговата студентска виза ќе биде заменета со работна виза.

Види исто странец, имигрантски статус, виза

checkpoint

контролен пункт

Место (на копнена граница, на аеродром или пристаниште) каде што лицата се запираат од граничните службеници за прегледување и одобрување на влез во земјата.

Види исто граница, гранична контрола, гранични службеници

child

дете

Индивидуа која е под осумнаесет годишна возраст, освен во случај кога според законот кој се применува за детето, полнолетството се стекнува порано (*Чл.1, Конвенција на ОН, 1989*).

Види исто малолетник

child adoption (international)

посвојување на дете

(меѓународно)

Посвојување на дете од странска земја.

Види исто посвојување

child exploitation

експлоатација на дете

Според Конвенцијата за Правата на Детето, 1989 и Конвенцијата за Забрана и Итна Акција за Елиминирање на Најлошите Форми на Детски Труд, 1999, експлоатација на дете вклучува: економска експлоатација (било каква работа која може да биде опасна или да го попречи детскиот здравствен или физички, ментален, духовен, морален или социјален развој), сексуална експлоатација (сексуална злоупотреба, проституција, детска порнографија) и одведување, продавање или

тргување со деца, или било кој друг облик на детска експлоатација.

Види исто одведување, детски труд, експлоатација, киднапирање, трговија со луѓе

child labour

детски труд

Било каква работа извршувана од дете која е опасна за неговото/нејзиното здравје, образование, физички, ментален, духовен, морален или социјален развој.

Види исто експлоатација на дете, робство, најлоши форми на детски труд

citizen

државјанин

Види државјанин

citizenship

државјанство

Види националност

civil and political rights

граѓански и политички права

Најчесто се користи да се опишат различните права содржани во *Меѓународниот Договор за Граѓански и Политички Права, 1966* (на пр. право на само-одреденост; на слободно располагање со природните добра и ресурси; на недискриминација; на еднакви права на мажите и жените; право на живот; слобода од тортура, суров, нехуман или деградирачки третман или казнување; право на слобода од робство и слугување; на слобода од неосновано апсење или приведување; на слобода на движење во рамки на земјата; право на слобода и безбедност на личноста; еднаквост пред судовите; право на фер и јавно сослушување од страна на независен трибунал во врска со кривични обвиненија; забрана за ретроактивна кривична одговорност; право на приватност на семејството, домот или комуникацијата; слобода на мислата, принципите и религијата; слобода на изразување; слобода на мирно собирање; слобода на здружување и учество на јавни настани).

claim

побарување

Изјава дадена до владина агенција или суд со која се бара преземање на акција или одредување на право или бенефиција, како што е бегалски статус или право на компензација или правно застапување на граѓански парници.

Види исто апликација

clandestine migration

тајна миграција

Тајна или скриена миграција со која се кршат миграциските правила. Тоа се случува кога лице кое не е државјанин ги крши прописите за влез во земјата, или пак влегува легално во земјата но останува подолго од дозволеният рок и ги крши прописите за имиграција.

Види исто нерегуларен мигрант, нерегуларна миграција, регуларна миграција, недокументиран странец

coercion

присила

Присилување со физичка сила или закана за употреба на физичка сила.

constitution

устав

Основен законски текст на држава, кој ја утврдува концепцијата, карактерот и организацијата на нејзината влада, и кој го пропишува нивото на суверена моќ и начин на негово спроведување. Договор со кој се воспоставува меѓународна организација и се дефинира нејзиниот мандат и функционирање.

consular functions

конзуларни функции

Се содржат од заштита на интересите на земјата испраќач и нејзините државјани во земјата примател; унапредување на развојот на комерцијалните, економските, културните и научните односи помеѓу земјата испраќач и земјата примател (*Чл.5, Виенска Конвенција за Конзуларни Односи, 1963*).

consular officers

конзуларни службеници

Владини службеници кои ја претставуваат државата во странство во врска со прашања поврзани со визи и престој. *Чл. 1(д), Виенска Конвенција за Конзуларни Односи, 1963* вели дека конзуларен службеник е “било кое лице, вклучувајќи го раководителот на конзуларното претставништво, на кој му е доверен тој капацитет со спроведување на конзуларни функции”.

Види исто конзуларни функции

consular protection

конзуларна заштита

Конзуларни функции кои имаат за цел да им помагаат на државјаните во странство, асистираат

при заштита на нивните права и интереси пред локалните судови. Конкретно, заштита која им е понудена на мигрантите кои се уапсени или осудени на затворска казна или притвор на кој му претходи судење или пак приведени на било кој друг начин; таквите мигранти треба, без одложување, да бидат информирани за правото да комуницираат со конзуларните власти.

(pre) consular support services

**(пред) конзуларни
услуги за поддршка**

Услуги кои им помагаат на владите при олеснување на апликациите за виза пред поднесување на апликацијата. Тие можат да вклучуваат: помош при пополнување и поднесување на формулари за аплицирање за виза; помош при собирање на сите потребни документи за аплицирање за виза; верификација на сите правни, образовни и работни документи; превод на документи.

convention

конвенција

Види договор

conveyance

пренос

Било каква форма на авион, брод, воз или друго возило или пловило кое може да се користи за транспорт на лица до или од некоја земја.

Види исто превозник

country of destination

земја на дестинација

Земја која е дестинација на миграциски текови (легални или илегални).

*country of habitual/
usual residence*

земја на вообичаен престој

Земја во која лицето живее, земја во која тој/таа има место за живеење каде што обично го поминува дневниот период на одмор. Привремено патување надвор со цел рекреација, одмор, посета на пријатели и роднини, бизнис, лекарски третман или религиозен ацилак не ја менуваат земјата на вообичаен престој.

Види исто престој

country of origin

земја на потекло

Земјата која е извор на миграциски текови (легални или илегални).

Види исто држава на потекло

country of transit
земја на транзит

Земјата преку која се движат миграциските текови (легално или илегално).
Види исто држава на транзит

covenant
конвенција

Види договор

credibility assessment
проценка на кредибилитет

Чекор преземен за донесување на одлука во врска со апликација за виза, или друг имигрантски статус, со цел да се утврди дали информациите кои се доставени од апликантот се конзистентни и веродостојни.

crime, international
криминал, меѓународен

Според меѓународниот закон, криминалот против мирот, воениот криминал, криминал над човештвото, пиратство, геноцид, апартхејд и тероризам се сметаат за меѓународен криминал. Секоја држава има обврска да ги гони или екстрадира индивидуите одговорни за извршување на овие видови криминал; индивидуалната одговорност за овие видови криминал може да се спроведува и на меѓународно ниво (Меѓународен Кривичен Трибунал за Бивша Југославија и Руанда, Меѓународен Кривичен Суд).
Види исто геноцид, тероризам

cultural orientation
културна ориентација

Курсеви за обука на мигранти кои сакаат да го пренесат знаењето за земјата домаќин.

custody
старателство

Одговорност за грижа и контрола над индивидуа. Судот може да го назначи старателството за малолетник на роднина или друг старател. Лице кое е приведено од властите е “под стартелство“.

customary law, international
**обичајно право,
меѓународно**

Извор на меѓународното право. Два критериума за една норма да биде признаена како “обичајно право“ се државната пракса и *opinio juris* (концепција според која праксата е условена од или конзистентна со постоечкиот закон).

D

de facto (latin)

de facto (латински)

Фактички постои.

Види исто de jure

de facto partner

de facto партнер

Се поголем број земји ги признаваат не само сопружниците, туку и одредени врски помеѓу возрасни луѓе кои не се во брак, во случаи на одобрување на постојан престој или друг имигрантски статус.

de facto protection

de facto заштита

Заштита обезбедена како последица или ефект од имплементацијата на целта на една организација.

Види исто меѓународна заштита

de facto refugees

de facto бегалци

Лица кои не се признаени како бегалци според значењето на *Конвенцијата на ОН во врска со Статусот на Бегалците, 1951* и *Протоколот за Статусот на Бегалците, 1967*, и кои не се во можност или, од причини прифатени како валидни, немаат волја да се вратат во земјата каде што се државјани или, доколку немаат државјанство, во земјата на нивен вообичаен престој.

Види исто надворешно раселени лица, внатрешно раселени лица, бегалци

de facto statelessness

de facto без државјанство

Ситуација на индивидуи кои поседуваат националност на една држава но, со нејзино напуштање, не уживаат никаква заштита од неа, или затоа што тие самите или затоа што државата одбива да ги заштити. *De facto* без државјанство е поим кој често се поврзува со бегалците.

Види исто националност, без државјанство

de jure (latin)

de jure (латински)

Постои со право или по закон.

Види исто de facto

debt bondage

должничко робство

Статус или состојба која потекнува од залагањето од страна на должникот на неговите/нејзините лични услуги или оние на лице кое е под негова/нејзина контрола како гаранција за долгот, доколку вредноста на тие услуги, коректно проценета, не е применета за ликвидација на долгот или должината и природата на тие услуги не се ограничени и дефинирани (*Дополнителна Конвенција на ОН за Укинување на Робството, 1956*).

Види исто експлоатација, робство, најлоши форми на детски труд

deception

измама

Во контекст на миграциите, овој поим не само што се однесува на лажни или погрешни информации, туку исто така и на намерна злоупотреба на недостигот на информации кои им се достапни на мигрантите.

defendant

обвинет

Лице на кое му се суди во граѓанска парница или е обвинето во кривична постапка.

demography

демографија

Наука за човековите популации, посебно во однос на големината и концентрацијата, дистрибуцијата и виталните статистики.

denationalization

денационализација

Види губење на националноста

dependants

издржувано лице

Во општа употреба, некој кој се потпира на друг за поддршка. Во контекст на миграциите, сопруг/а и малолетни деца обично се сметаат за издржувани лица, дури и ако сопругот/та не е финансиски зависен/на.

Види исто дете, de facto партнер, произлезен апликант, членови на семејство, малолетник

deportation

депортација

Акт на државата при зачувување на нејзиниот суверенитет со отстранување на странец од нејзината територија на некое друго место, откако му е одбиена адмисија или прекината дозволата да остане.

Види исто истерување, одбивање

derivative applicant

произлезен апликант

Лице, обично сопруг/а или малолетно дете, кое може да добие имигрантски статус на основа на друга апликација.

Види исто дете, малолетник, de facto партнер, членови на семејство, главен апликант

derogation

отстапување

Рестрикција или суспензија на правата во одредени дефинирани ситуации. (На пример *Меѓународна Конвенција за Граѓански и политички Права, 1966* дозволува државата да отстапи од своите обврски во согласност со Конвенцијата “во време на јавна опасност која му се заканува на животот на нацијата.”)

Парцијално отповикување или укинување на закон со понатамошен акт кој го ограничува неговиот капацитет или го ослабува неговото користење и сила.

detention

притвор

Ограничување на слободата на движење, обично преку притворање, на индивидуа од страна на владини органи. Постојат два типа на притвор. Кривичен притвор, со цел казнување за сторен криминал; и административен притвор кој гарантира дека друга административна мерка (како депортација или протерување) може да биде имплементирана. Во поголем број земји, нерегуларните мигранти се предмет на административен притвор, бидејќи тие ги прекршиле имиграционите закони и правила, за кое не се смета дека е криминал. Во многу земји, странец може да биде приведен во очекување на одлука за статус на бегалец или за адмисија или отстранување од земјата.

determination

одлучување/пресуда

Види пресуда

diaspora

дијаспора

Се однесува на било кои луѓе или ентничка популација кои ја напуштаат нивната традиционална етничка земја, и се распространуваат низ различни делови на светот.

diplomatic asylum
дипломатски азил

Види азил (дипломатски)

diplomatic protection
дипломатска заштита

Основен принцип на меѓународното право дека државата има право да ги заштити своите субјекти, кога се повредени од дела спротивни на меѓународното право и извршени од друга држава, од која тие не биле во можност да ги задоволат своите барања преку редовни канали. Со преземањето на случајот на еден од своите субјекти и со почнувањето на дипломатска акција или меѓународна судска процедура во негово/нејзино име, државата всушност ги побарува своите права – правото да осигура, во име на своите субјекти, почитување на правилата на меѓународното право (Случај *Mavrommatis Palestine Concession* (Јурисдикција), *P.C.I.J.1924*).

discrimination
дискриминација

Неуспех да се обезбеди еднаков третман за сите лица онаму каде што не може да се утврди значајна разлика помеѓу оние кои се привилегирани и оние кои не се. Дискриминацијата е забранета во однос на “раса, пол, јазик или религија“ (Чл. 1(3), *Повелба на ОН, 1945*) или “од било кој тип, како раса, боја, пол, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, имотен, роден или друг статус” (Чл. 2, *Универзална Декларација за Човекови Права, 1948*).
Види исто не-дискриминација

displacement
раселување

Принудно отстранување на лице од неговиот/нејзиниот дом или земја, често заради вооружен конфликт или природна катастрофа.
Види исто раселено лице

displaced person
раселено лице

Лице кое ја напушта својата држава или заедница како резултат на страв или опасност поинакви од оние кои би го направиле бегалец. Раселено лице често пати е присилено да побегне заради внатрешен конфликт или природна непогода/непогода предизвикана од човек.
Види исто de facto бегалци, надворешно раселени лица, внатрешно раселени лица, бегалци

documented migrant

документиран мигрант

Мигрант кој влегол во земјата легално и останува во земјата во согласност со неговите/нејзините критериуми за адмисија.

documented migrant worker

документиран мигрант
работник

Мигрант работник или членови на неговото/нејзиното семејство авторизирани да влезат, останат и да се ангажираат во платена активност во државата на вработување според законот на таа држава и меѓународните договори кои таа земја ги има потпишано (*Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на сите Мигранти Работници и Членови на нивните Семејства, 1990*).
Види исто документиран мигрант, мигрант работник, недокументиран странец, недокументирани мигранти работници

domicile

живеалиште

Место на кое лицето е физички присутно и кое лицето го гледа како дом; негов вистински, фиксен, главен и постојан дом, во кој лицето има намера да се врати и остане дури и ако во моментот живее на друго место.

Види исто престој

Dublin Convention

Даблинска Конвенција

Договор помеѓу држави од ЕУ (усвоен во 1990, стапува на сила во 1997) кој одредува која Земја Членка на Европската Унија е одговорна за разгледување на апликација за азил поднесена во една од договорените земји. Конвенцијата спречува истите апликанти да бидат проверувани од повеќе Земји Членки на ЕУ во исто време, а исто така осигурува барателот на азил да не биде пренасочуван од една до друга Земја едноставно затоа што никој не сака да ја преземе одговорноста за неговиот/нејзиниот случај.

Види исто бегалци во окружување

due process

пропишан процес

Спроведување на правни процедури во согласност со општо прифатени правила и принципи кои обезбедуваат заштита и остварување на приватните права, вклучувајќи известување и право на фер сослушување пред судот или административната агенција која поседува моќ за да одлучи за случајот.

Е

economic migrant
економски мигрант

Лице кое го напушта своето вообичаено место на живеење за да се насели надвор од неговата/нејзината земја на потекло со цел да го подобри квалитетот на својот живот. Овој поим може да се користи за разликување од бегалци кои бегаат за да избегнат малтретирање, а се користи и за лица кои се обидуваат да влезат во една земја без легална дозвола и/или со користење на процедурите за азил без *bona fide* причина. Исто така се однесува на лица кои се населуваат надвор од нивната земја на потекло во текот на земјоделската сезона, најсоодветно наречени сезонски работници.
Види исто граничен работник, мигрант работник, мигрант на сиромаштијата, сезонски работник

emigration
емиграција

Акт на заминување или излагање од една држава со намера населување во друга. Меѓународните норми за човекови права велат дека сите луѓе треба да бидат слободни да напуштат било која земја, вклучувајќи ја и нивната сопствена земја, и дека само во многу ограничени услови државите можат да наметнат рестрикции на правото на индивидуите да ја напуштат нивната територија.

entry
влез

Било кој влез на странец во странска земја, доброволно или не-доброволно, легално или илегално.
Види адмисија/прифаќање, не-прифаќање

entry into force
стапување на сила

Моментот кога сите одредби на еден договор стануваат обврзувачки за неговите договорени страни. Според Чл. 24, *Виенска Конвенција за Закон за Договори, 1969*, стапувањето на сила на еден договор се случува на тој начин и на тој датум кој договорот може да го обезбеди или на кој преговарачките држави се согласуваат, или, во недостог на таква одредба или договор, непосредно откако сите преговарачки држави се согласат да се обврзат. Кога државата се приклучува во кругот на

договорените страни откако договорот веќе стапил на сила, освен ако договорот не одредува поинаку, тогаш договорот за таа држава стапува на сила почнувајќи од тој датум.

entry stamp
печат за влез

Одбележување во пасошот на лицето кое го врши граничниот службеник, на кое е наведен датумот и местото на кое лицето влегло во државата.

exclusion
исклучување

Формално одбивање на адмисијата на странец во една држава. Во некои држави, граничните службеници или други власти имаат моќ да ги исклучат странците; во други држави, исклучувањето го наредува судија за имиграција после сослушување.

exit visa
излезна виза

Виза издадена на индивидуи со истечени визи кои треба да ги продолжат пред нивно заминување од земјата.

exodus
Егзодус/масовна преселба

Движења во групи (изолирани и спорадични) надвор од земјата на потекло. Масовно преселување и движење на големи групи или делови од заедницата во одреден временски период.

exploitation
експлоатација

Акт на искористување на нешто или некого, конкретно акт на неправедно искористување на друг за сопствена корист (на пр. сексуална експлоатација, принуден труд или услуги, робство или практики слични на робство, слугување или отстранување на органи)
Види исто експлоатација на дете, принуден труд, робство, трговија со луѓе.

expulsion
протерување

Акт од страна на државен орган со намера и со ефект на осигурување отстранување на лице или лица (странци или лица без државјанство) против нивна волја од територијата на таа земја.

expulsion order

уредба за протерување

Уредбата на една држава која информира за забраната за лица кои не се државјани да останат на нејзината територија. Таа се користи кога индивидуата влегла илегално на територијата, или повеќе нема право да остане во државата. Оваа уредба обично се комбинира со објава дека ќе биде спроведена, доколку е потребно, со депортација.
Види исто депортација, протерување

expulsion en masse

масовно протерување

Масовно, колективно протерување. Колективно протерување на странци е забрането со неколку инструменти на меѓународното право (*Чл. 4, Протокол 4 од Европската Конвенција за Човекови Права; 1950; Чл. 12-5, Африкански Договор за Правата на Човекот и Народот, 1981; Чл. 22-9, Американска Конвенција за Човекови Права, 1969*). Според Европскиот Суд за Човекови Права, колективното протерување е било која мерка која ги обврзува странците, како група, да ја напуштат земјата, освен ако таква мерка е преземена на основа на логично и објективно испитување на конкретниот случај на секој странец од групата индивидуално (*Предмет Андрич против Шведска, Број 45917/99, 23 Февруари 1999*).
Види исто протерување

externally displaced persons

надворешно раселени лица

Лица кои побегнале од нивната земја како резултат на прогон, општо насилство, ситуации на вооружен конфликт или други катастрофи предизвикани од човекот. Овие индивидуи често бегаат масовно. Некогаш тие се нарекуваат и '*de facto бегалци*'.
Види исто de facto бегалци, раселени лица, внатрешно раселени лица

extradition

екстрадиција

Формално предавање, во главно базирано на договор или друг склучен реципроцитет, од една држава во друга на индивидуа обвинета или осудена за кривично дело надвор од нејзината територија и во рамки на јурисдикција на друга, со цел судење или казнување.
Види исто одбивање

F

facilitated migration

фасилитирана миграција

Промовирање или охрабрување на легитимна миграција преку овозможување патувањето да биде полесно и посоодветно. Фасилитацијата може да вклучува голем број на мерки, како насочување во процесот на аплицирање за виза или ефикасни процедури за проверка на патници со доволно персонал.

family members

семејни членови

Види членови на семејство

family reunification/reunion

соединување на семејство

Процес каде членовите на семејството кои се разделени преку присилно или доброволно миграциско регрупирање во земја која не е земја на нивно потекло. Тоа наложува одреден степен на државна дискреција пред адмисијата.

Види исто издржувано лице/штитеник, семејно единство

family unity, right to

семејно единство, право на

Право на семејството да живее заедно и, како основна единица на општеството, да добие почитување, заштита, помош и поддршка. Ова право не е ограничено на државјани кои живеат во сопствената држава и е заштитено со меѓународно право (пр. Чл. 16, *Универзална Декларација за Човекови Права, 1948*; Чл. 8, *Европска Конвенција за Заштита на Човековите Права и Основни Слободи, 1950*; Чл. 16, *Европска Социјална Повелба, 1961*; Чл. 17 и 23, *Меѓународна Конвенција за Граѓански и Политички Права, 1966*; Чл. 1, *Меѓународна Конвенција за Економски, Социјални и Културни Права, 1966*; Чл. 17, *Американска Конвенција за Човекови Права, 1969*).

feminization of migration

феминизација на миграцијата

Пораст на учеството на жените во миграцијата. Жените денес се движат наоколу понезависно и не повеќе во поврзаност со нивната позиција во семејството или под влијание на мажот (грубо 48 проценти од сите мигранти се жени).

first asylum principle

прв принцип за азил

Принцип според кој барателот на азил треба да побара азил во првата земја каде што тој/таа не е под ризик.

forced/compulsory labour

присилен/задолжителен

труд

Секоја работа или услуга издејствувана од било кое лице под закана за добивање казна и за која даденото лице не се понудило доброволно. (Чл. 2(1), Конвенција на МОТ (ILO) Бр. 29 за Присилен Труд, 1930).

forced migration

присилна миграција

Општ поим кој се користи да се опише миграциско движење во кое постои елемент на присила, вклучувајќи закани по животот и опстанокот, без разлика дали потекнува од природни или човечки причини (на пр. движење на бегалци и внатрешно раселени лица како и луѓе раселени како резултат на природни и еколошки катастрофи, хемиски или нуклеарни катастрофи, недостиг на храна или развојни проекти).

Види исто внатрешно раселени лица, бегалци

forced repatriation

присилна репатријација

Види недоброволна репатријација

forced resettlement/relocation

присилно раселување/

релокација

Недоброволен трансфер на индивидуи или групи во рамки на јурисдикцијата на една држава далеку од нивното нормално живеалиште, како дел од владина политика.

forced return

присилно враќање

Задолжително враќање на индивидуата во земјата на потекло, транзит или трета земја, на основа на административен или судски акт.

Види исто депортација, протерување, недоброволна репатријација, одбивање, репатријација, враќање, доброволна репатријација, доброволно враќање

foreigner

странец

Лице кое припаѓа на, или должи оддаденост кон друга држава.

Види исто туѓинец

fundamental human rights
основни човекови права

Во рамки на широкиот спектар на човекови права, некои човекови права се смета дека се од особено значење. Ваквиот поглед е поддржан од непотценувањето на некои права. Од тука, Чл. 4(1), *Меѓународна Конвенција за Граѓански и Политички Права, 1966*, дозволува потценување на тие права “во време на јавна криза која се заканува по животот на нацијата” но забранува било какво отстапување од Чл. 6 (право на живот), 7 (тортура), 8(1) и (2) (робство и слугување), 11 (затворање заради кршење на договорни обврски), 15 (ретроактивна кривична одговорност), 16 (признавање на лице по закон) и 18 (слобода на мисла, етика и религија). И покрај ова, тренд е да се гледаат сите човекови права како универзални, неразделиви, меѓусебно зависни и поврзани, да се биде третиран на фер и еднаков начин, на иста основа и со ист приоритет. *Види исто човекови права, забрана на тортура, робство, тортура*

G

gender based violence**родово насилство***Види насилство над жените****genocide*****геноцид**

Било кој од следните акти извршен со намера да се уништи, целосно или делумно, национална, етничка, расна или религиозна група, како на пример: убивање на членови на групата; предизвикување сериозни телесни или ментални повреди на членовите на групата; намерно предизвикување на услови за живот на групата кои се смета дека придонесуваат на нејзино физичко целосно или делумно уништување; наметнување на мерки за превенција на раѓањата во групата; насилно префрлање на децата од една во друга група (Чл. II, *Конвенција за Превенција и Казнување на Криминалното дејствие Геноцид, 1948*).

genuine and stable marriage**вистински и стабилен брак**

Брак за кој конзуларниот или имиграцискиот службеник ќе одреди дека е вистински, бидејќи е склучен со цел да биде одржан долгорочно и на ексклузивна основа, и дека е стабилен бидејќи е веројатно дека ќе трае. Во многу држави, доколку службениците не се способни да одредат дали бракот е склучен со намера да се одржи долгорочно и на ексклузивна основа, тогаш се претпоставува дека тој брак е вистински, освен ако не постојат докази за спротивното.

good faith**добра верба**

Состојба на умот која покажува чесност во верувањата или намерите, ослободеност од намера за измама или потрага по несовесно искористување.
Види исто bona fide

green border**зелена граница**

Поим кој се користи да се опише копнената граница на државата помеѓу два контролни пункта. Водена граница (река или брег) може исто да биде наречена “плава граница”.

Види исто граница, контролен пункт

green card

зелена карта

Карта за идентификација издадена од Владата на САД на лица кои не се државјани со цел да добијат статус на постојани жители во САД. Исто така наречена Карта за Постојан Жител, таа претставува доказ дека лицето кое не е државјанин е законски постојан жител со право постојано да живее и работи во САД.

grounds of inadmissibility

основи за неприфаќање

Дефиниции опишани во миграциското право или регулативи, за причините заради кои лицата кои не се државјани можат да добијат забрана за влез во државата. Дури и кога лицето на друг начин има право на виза или друг имигрантски статус, доколку тој/таа спаѓа во рамки на основи за неприфаќање, визата или другиот статус ќе биде одбиена. Основите за неприфаќање обично се дизајнирани да спречат влез на непосакувани лица кои не се државјани, како лица без валидни патни документи, лица со кривични обвиненија, лица за кои се смета дека се опасност за јавното здравје или јавната безбедност, лица кои претходно биле депортирани.

Види исто откажување

guardian

старател

Некој кој има правно овластување и должност да се грижи за друго лице или имот, обично заради неспособноста на другото лице, попреченост или статус на малолетник.

Н

habeas corpus
habeas corpus

Постапка пред судот за тестирање на правната валидност на притворањето или затворањето.

habitual/usual residence
вообичаено живеалиште

Место во рамки на земјата, каде што лицето живее и каде тој/таа обично го поминува дневниот период за одмор.

Види исто земја на вообичаен престој, живеалиште

health
здравје

Состојба на целосната физичка, ментална и социјална благосостојба а не едноставно отсуство на болест или заболување.

health assessment
здравствена проценка

Во контекст на миграциите, функција на редуцирање и подобро управување со влијанието на мобилноста на популацијата врз јавното здравје на земјите кои се приматели, како и олеснување на интеграцијата на мигрантите преку откривање и економично управување со здравствените услови и лекарска документација. Здравствените проценки пред-заминување нудат можност за унапредување на здравјето на асистираниите мигранти со обезбедување на можности за иницирање на превентивни интервенции и лекување на состојби кои, доколку не се третираат, можат да имаат негативно влијание врз здравствениот статус на мигрантите и/или јавното здравје на заедниците приматели.

hearing
сослушување

Можност да се биде слушнат или да се претстави сопствената страна во врска со случај пред трибунал.

holding centre
центар за задржување

Објект за сместување на баратели на азил или мигранти во нерегуларна ситуација веднаш по нивното пристигање во земјата примател; нивниот статус се одредува пред тие да бидат пратени во бегалски кампови или вратени во земјата на нивно потекло.

host country
земја домаќин

Види земја примател

human rights
човекови права

Оние слободи и бенефиции кои, по прифатени современи вредности, сите човечки суштества треба да можат да ги побаруваат “како право“ во општеството во кое живеат. Овие права се содржани во *Меѓународната Повелба на Правата*, која ја сочинува *Универзалната Декларација за Човекови Права, 1948* и *Меѓународните конвенции за Економски, Социјални и Културни Права и за Граѓански и Политички Права, 1966*, кои се развиени и со други договори од иста важност (пр. *Конвенција за Елиминација на сите Форми на Дискриминација над Жената, 1979*; *Меѓународна Конвенција за Елиминација на Сите Форми на Расна Дискриминација, 1965*).

Види исто основни човекови права

human trafficker
трговец со луѓе

Види трговец.

humanitarian law
хуманитарно право

Правила на меѓународното право посебно дизајнирани за заштита на индивидуата во време на војна или вооружен конфликт.

humanitarian principles
хуманитарни принципи

Етички стандарди применливи за сите хуманитарни актери, кои се потпираат на меѓународните човекови права и хуманитарното право, и тежнеат да го штитат интегритетот на хуманитарната активност. Првата експлицитна изјава на хуманитарните принципи се наоѓа во “*Фундаменталните Принципи на Црвениот Крст и Полумесечина*” прифатени во 1965.

I

identity document

документ за
идентификација

Дел од документација дизајниран да го докаже идентитетот на лицето кој го носи/поседува.

Види исто пасош, патни документи

illegal alien

илегален странец

Види недокументиран странец, мигрант во нерегуларна ситуација

illegal entry

илегален влез

Акт на преминување на граници без придржување кон потребните барања за легален влез во државата примател (Чл. 3(б), *Протокол на ОН Против Кримчарење на Мигранти по Копно, Море и Воздух, дополнување на Конвенцијата на ОН против Транснационален Организиран Криминал, 2000*).

Види исто нерегуларна миграција, недокументиран странец

illegal migrant

илегален мигрант

Види нерегуларен мигрант

illegal migration

илегална миграција

Види нерегуларна миграција

immigration

имиграција

Процес преку кој лица кои не се државјани се преселуваат во една земја со цел да се населат.

Види исто емиграција

immigration status

имиграциски статус

Статус кој му е доделен на мигрантот според законот за имиграција на земјата домакин.

immigration zone

имиграциска зона

Зона во длабоко море или на копнена територија на една држава, каде што се применливи законите за имиграција на државата (исто наречена “миграциска зона”).

inalienable

непроменливи

Кои не можат да се пренесуваат или препишуваат; често користени во контекст на човековите права.

individual migration

индивидуална миграција

Случаи кога лицата мигрираат индивидуално или како семејство. Ваквите движења обично се само-финансирачки или имаат индивидуално, организациско или Владино спонзорство, спротивно на шемите за масовни програми.

Види исто масовна миграција

influx

прилив

Континуирано доаѓање на лица кои не се државјани во една земја, во големи броеви.

Види исто масовна/колективна миграција

inhumane treatment

нехуман третман

Физичка или ментална суровост која е толку силна што го става во опасност животот или здравјето.

injunction

судски налог

Судска наредба која наредува или забранува некоја акција. За да добие судски налог, тужителот мора да покаже дека не постои едноставно, адекватно и комплетно законско решение и дека непоправлива повреда ќе биде резултат доколку не се додели бараното олеснување.

instrument

инструмент

Формален или правен писмен документ како договор или спогодба. Во случај на ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување кон договорот, тоа е документ кој ја утврдува согласноста на државата која треба да биде обврзана со договорот.

integration

интеграција

Процес преку кој имигрантите се прифаќаат во општеството, како индивидуи и како групи. Посебните услови за прифаќање од општеството примател варираат значително од земја до земја; и одговорноста за интеграцијата лежи не само кај една конкретна група, туку кај повеќе актери: самите имигранти, владата домаќин, институциите и заедниците.

Види исто акултурација, асимилација

interception

пресретнување

Било која мерка применета од државата надвор од нејзината територија за превенирање, попречување или запирање на движењето на лица без потребната документација и нивно преминување на границите по копно, воздух или море, како и нивно пристигнување во земјата на планирана дестинација.

Види исто земја на дестинација

inter-country adoption

посвојување помеѓу земји

Види посвојување на дете (меѓународно)

internal migration

внатрешна миграција

Движење на луѓе од една област на земјата во друга со цел основање на ново живеалиште. Ваквата миграција може да биде привремена или постојана. Внатрешните мигранти се движат но остануваат во рамки на нивната земја на потекло (пр. миграција од рурална кон урбана средина).

Види исто de facto бегалци, внатрешно раселени лица, меѓународна миграција, миграција село-село, миграција село-град, мигранти од рурална во рурална средина, мигранти од рурална во урбана средина, мигранти од урбана во рурална средина, мигранти од урбана во урбана средина.

internally displaced persons/IDPs

внатрешно раселени лица

Лица или групи кои биле присилени или обврзани да ги напуштат своите домови или места на вообичаен престој, главно како резултат или со цел да ги избегнат ефектите од вооружен конфликт, ситуации на општо насилство, кршење на човековите права или природни непогоди и катастрофи предизвикани од човекот, и кои не преминале меѓународно признаена граница на државата (*Водечки Принципи за Внатрешно Раселување, UN Doc E/CN.4/1998/53/Add.2.*).

Види исто раселено лице, надворешно раселено лице

international assistance

меѓународна помош

Поддршка обезбедена од меѓународната заедница како материјална помош, финансиска надокнада и услуги од обучен персонал.

international law
меѓународно право

Правни принципи кои ги раководат односите помеѓу државите. Помодерно, закон за меѓународни односи, кој ги опфаќа не само државите туку и такви учесници како меѓународни организации, па дури и поединци (како оние кои ги бараат своите човекови права или извршуваат воен криминал). Исто наречен закон на нациите, јавно меѓународно право, *jus gentium*.

international migration
меѓународна миграција

Движење на лица кои ја напуштаат својата земја на потекло, или земјата на вообичаен престој, за да се населат постојано или привремено во друга земја. При тоа се поминува меѓународна гранична линија.

Види исто внатрешна миграција

international migration law
меѓународно право за миграции

Инструменти на меѓународното право применливи за миграцијата.

international minimum standard
минимум меѓународен стандард

Државата има обврска да ги почитува минимум стандардите поставени со меѓународното право во поглед на третманот на странците присутни на нејзина територија (или имотот на тие лица), (пр. откажување на правда, несакано одложување или попречување на пристап до судовите претставуваат кршење на минимум меѓународните стандарди поставени со меѓународното право).

Види исто национален третман

international protection
меѓународна заштита

Правна заштита, заснована на мандат доверен со договор на одредена организација, за да се осигура почитување од страна на државите на правата идентификувани со инструменти како: *1951 Конвенција за Бегалци*, *1949 Женевски Конвенции*, и *1977 Протоколи*, право на иницијатива на Конвенциите на ICRC, ILO, инструменти за човекови права.

Види исто de facto заштита, заштита

interview
интервју

Процес на испрашување или разговор со лице со цел да се добијат информации или да се одредат личните квалитети на лицето. Интервјуто е чест чекор во донесувањето на одлука за апликација за бегалски или друг имиграциски статус.

Види исто арбитер, апликација, секундарна инспекција

involuntary repatriation
недоброволна
репатријација

Репатријација на бегалци во земјата на потекло поттикната од страна на земјата примател со создавање на услови кои не дозволуваат друга алтернатива. Репатријацијата е лично право (за разлика од протерувањето и депортацијата кои првенствено се во доменот на суверенитетот на државата), и како таква, ниту државата на државјанство ниту државата за привремен престој или моќта на приведување е оправдана во спроведување на репатријацијата против волјата на лице кое има право, без разлика дали е бегалец или воен затвореник. Во согласност со современото меѓународно право, воените затвореници и бегалците кои одбиваат репатријација, посебно ако се мотивирани од страв од политички прогон во нивната сопствена земја, треба да бидат заштитени од одбивање и да им биде дадено, доколку е можно, привремен или постојан азил.

Види исто депортација, протерување, присилно враќање, одбивање, репатријација, враќање, доброволна репатријација, доброволно враќање

irregular migrant
нерегуларен мигрант

Некој на кого, благодарение на илегален влез или истекување на неговата виза, му недостига легален статус во земјата на транзит или дестинација. Поимот се однесува на мигранти кои ги прекршуваат правилата за адмисија на една земја и било кое друго лице кое нема право да остане во земјата домаќин (исто наречен таен/илегален/недокументиран мигрант или мигрант во нерегуларна ситуација).

Види исто тајна миграција, документиран мигрант, илегален влез, нерегуларна миграција, недокументиран странец

irregular migration

нерегуларна миграција

Движење кое се случува надвор од регулаторните норми на земјите кои испраќаат, транзитните земји и земјите приматели. Не постои јасна или универзално прифатена дефиниција на нерегуларната миграција. Од перспектива на земјите на дестинација тоа е илегален влез, престој или работа во една земја, што значи дека мигрантот не поседува соодветно овластување или документи потребни, во согласност со имиграциските закони, да живее и работи во дадената земја. Од перспектива на земјата која испраќа, ирегуларноста на пример се гледа во случаи кога лицето преминува меѓународна граница без валиден пасош или патен документ или не ги исполнува административните критериуми за напуштање на земјата. Како и да е, постои тенденција за ограничување на поимот “илегална миграција“ на случаи на криумчарење на мигранти и трговија со луѓе.

Види исто тајна миграција, нерегуларен мигрант, регуларна миграција, недокументиран странец

itinerant worker

патувачки работник

Мигрант работник кој, имајќи свое вообичаено живеалиште во една држава, мора да патува во друга држава или држави за кратки периоди, заради природата на неговото/нејзиното занимање (Чл. 2(2) (e), *Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства*, 2000).

Види исто мигрант работник

Ј

judgement

судска одлука

Финално судско решение за правата и обврските на страните во еден случај.

judicial review

судска ревизија

Моќ на судот да поништи законодавни и извршни активности како не-уставни или спротивни на законот; судско ревидирање на фактички или правни податоци од понизок суд или друго административно тело.

judiciary

судство

Дел од владата одговорен за интерпретирање на законите и администрирање на правдата; систем на судови; тело составено од судии.

jurisdiction

јурисдикција

Правна моќ или овластување да се сослуша и одреди причината за некоја активност. Може исто така да се однесува на границите на територијата во чии рамки било која конкретна моќ може да биде спроведувана.

jus cogens (latin)

jus cogens (латински)

Владеење на законот кое е апсолутно во смисла дека е обврзувачко без разлика на волјата на индивидуалните страни. Апсолутна норма на општото меѓународно право (*jus cogens*) е норма прифатена и признаена од страна на меѓународната заедница на држави како целина, како норма од која не е дозволено отстапување и која може да биде модифицирана само со последователна норма на општото меѓународно право која има ист карактер (Чл. 53, *Виенска Конвенција за Закон за Договори, 1969*), на пример забрана на тортурата.

jus sanguinis (latin)

jus sanguinis (латински)

Правило според кое државјанството на детето се одредува според државјанството на неговите родители, без разлика на местото на раѓање.

Vidi isto jus soli

jus soli (latin)

jus soli (латински)

Правило според кое државјанството на детето се одредува според местото на раѓање (иако државјанството може да биде пренесено од родителите).

Види исто jus sanguinis

К

kidnapping
киднапирање

Незаконско присилно одземање или задржување на индивидуа или група на индивидуи, обично направено со цел стекнување на економска или политичка корист од жртвата на киднапирањето или од трета страна. Киднапирањето обично е предмет на националното кривично законодавство на поединечни држави; како и да е, постојат одредени киднапирања кои спаѓаат во меѓународното право (пр. пиратството).

L

labour migration
трудова миграција

Движење на лица од нивната матична држава во друга држава со цел вработување. Трудовата миграција е предмет на законите за миграција во повеќето држави. Исто така, некои држави имаат активна улога во регулирање на излезната трудова миграција и бараат можности за нивните државјани надвор.

laissez-passer
laissez-passer

Патен документ издаден од ОН (и признаен и прифатен како валиден патен документ од државите) на нивниот персонал за службено патување (*Општа Конвенција за Привилегиите и Иммунитетите на Обединетите Нации, 1946*).

lawful
законско

Не спротивно на законот; дозволено со закон.

lawful admission
законска адмисија

Легален влез на странец во земјата, вклучувајќи и валидна имигрантска виза.

law of nations
закон на нациите

Види меѓународно право

legalization
легализација

Акт на правење нешто да стане легално; овластување или оправдување со легална санкција.

legitimate
легитимно

Нешто што е вистинско, валидно, или законско. На пример, легален мигрант влегува со легитимна намера да се придржува кон законите за миграција, и презентира легитимни патни документи.
Види исто bona fide

lineage
лоза

Предци и потомци; семејство, нагоре или надолу.

local remedies, exhaustion of
локални решенија,
исцрпување на

Правилото според кое локалните решенија мора прво да бидат исцрпени пред да се започнат меѓународни процедури е добро засновано правило на обичајното меѓународно право; правилото воопшто се применува во случаи во кои државата ја има прифатено причината на нејзините државјани за чии права се смета дека се непочитувани во друга држава, како кршење на меѓународното право. Пред да се побара решение пред меѓународен суд во таква ситуација, се смета дека е неопходно државата каде што се случува тоа да има можност да го разреши со сопствени средства, во рамките на својот домашен правен систем (Случај *Interhandel* (Прелиминарни приговори), ICJ 1959).

long-term migrant
долгорочен мигрант

Лице кое се сели во земја која не е земја на негово вообичаено живеење за период од најмалку една година, така што земјата на дестинација ефективно станува негова или нејзина нова земја на вообичаено живеење. Од перспектива на земјата на заминување, лицето ќе биде долгорочен емигрант а од перспектива на земјата на пристигнување ќе биде долгорочен имигрант.

Види исто постојани доселеници, краткорочен мигрант

lookout system
систем на демнење

Официјална листа на државата, обично (но е и неопходно) автоматска, на лица кои треба да бидат спречени да влезат во земјата или кои треба да бидат уапсени по пристигнување. Системот на демнење (исто наречен систем “листа на набљудување“) е типично меѓу-агенциски проект, кој добива придонес од сите органи за спроведување на законот, агенции за разузнавање и миграции. Без разлика дали во компјутер или во форма на книга, листата на демнење рутински се проверува од конзуларните и граничните контролни службеници кога донесуваат одлуки за давање визи и дозвола некој да влезе во земјата.

Види исто биометрија

loss of nationality

губење на државјанство

Губењето на државјанство може да следи по извршување на акт од индивидуата (експатријација, намерно откажување на државјанството, или автоматско губење на државјанството по стекнување на друго државјанство) или од државата (денационализација). Денационализација е унилатерален акт на државата, или со одлука на административните власти или со делување на законот, која му го одзема на поединецот неговото/нејзиното државјанство. Иако не постојат униформирани одредби за денационализација, некои држави имаат развиено одреден број на уставни основи за тоа, вклучувајќи: влез во странска граѓанска или воена услуга, прифаќање на странски одлики, обвинување за одредени криминални дејствија. Иако стекнувањето и губењето на државјанството главно се смета дека припаѓаат во доменот на домашната јурисдикција, државите мораат да ги почитуваат нормите на меѓународното право кога ги регулираат прашањата на државјанството, како што е *Чл. 15(2), Универзална Декларација за Човекови Права*. “Никој не треба неосновано да биде лишен од неговото државјанство ниту да му биде одбиено правото да го промени своето државјанство.”
Види исто државјанство, без државјанство

М

<p><i>mala fide</i> (latin) <i>mala fide</i> (латински)</p>	<p>Злонамерно; со намера за измама или проневера. <i>Види исто bona fide</i></p>
<p><i>mandate refugee</i> авторизиран бегалец</p>	<p><i>Види бегалец (мандат)</i></p>
<p><i>mass/collective migration</i> масовна/колективна миграција</p>	<p>Неочекувана преселба на голем број на луѓе. <i>Види исто индивидуална миграција, прилив</i></p>
<p><i>mediation</i> медијација</p>	<p>Не-обврзувачки метод на решавање на спор вклучувајќи неутрална трета страна која се обидува да им помогне на страните во спор да постигнат заедничко решение.</p>
<p><i>member of minority</i> член на малцинство</p>	<p>Лице кое има потекло од друга земја, а станува државјанин на земјата домаќин, било со раѓање или со натурализација. <i>Види исто дете, ититеник/издржувано лице, изведен апликант</i></p>
<p><i>members of the family</i> членови на семејство</p>	<p>Лица во брак со мигранти работници или во врска со нив, која според применетиот закон продуцира ефекти еквивалентни на брак, како и нивните издржувани деца и други издржувани лица кои се признаени како членови на семејството со применливото законодавство или билатерални или мултилатерални договори помеѓу засегнатите страни (<i>Чл.4, Меѓународна Конвенција за Заштита на сите Мигранти Работници и Членови на нивните Семејства, 1990</i>). <i>Види исто дете, ититеник/издржувано лице, изведен апликант</i></p>
<p><i>migrant</i> мигрант</p>	<p>На меѓународно ниво, не постои универзално прифатена дефиниција за мигрант. Под поимот мигрант обично се подразбира дека ги покрива</p>

сите случаи кога одлуката да се мигрира е донесена слободно од страна на индивидуата од причини кои се од “лична погодност“ и без интервенција на надворешен принуден фактор. Оттука овој поим се однесува на лица, и членови на семејства кои се селат во друга земја или регион за да ги подобрат своите материјални и социјални услови и да ги унапредат можностите за себе и своите семејства.

migrant in an irregular situation

мигрант во нерегуларна ситуација

Види нерегуларен мигрант, недокументиран мигрант работник

migrant flow

прилив на мигранти

Бројот на мигранти избројан дека се движи или авторизиран да се движи, во или од некоја земја заради пристап до вработување или свое утврдување за одреден временски период.

migrant stock

залиха на мигранти

Број на мигранти кои живеат во една земја во одреден временски период.

migrant worker

мигрант работник

Лице кое треба да се ангажира, е ангажирано или кое било ангажирани во платена активност во една држава на која тоа лице не е државјанин (Чл. 2(1), *Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на сите Мигранти Работници и Членови на нивните Семејства, 1990*).

Види исто документиран мигрант работник, работник во гранична зона, патувачки работник, работник поврзан со проект, морнар, сезонски работник, само-вработен работник, работник во посебно занимање, работник во приморска област

migrant worker in an irregular situation

мигрант работник во нерегуларна ситуација

Види недокументиран мигрант работник

migrants for settlement

мигранти за населување

Странци кои имаат дозвола да останат подолг или неограничен период и предмет на скоро никакво ограничување во поглед на остварување

на економските, социјалните и политичките права (пр. мигранти на основа на вработување, мигранти на основа на потекло, мигранти со право слободно населување или странски пензионери).

migration
миграција

Процес на селење преку меѓународни граници или во рамки на државата. Тоа е движење на популацијата, кое вклучува било каков вид на движење на луѓе, од било која должина, состав и причини; тоа вклучува мигрирање на бегалци, раселени лица, евакуирани луѓе и економски мигранти.

Види исто вкупна миграција/нето миграција

migration management
управување со миграциите

Поим кој се користи да се опфатат голем број на владини функции и национален систем на организирано и хумано управување со преку-граничната миграција, посебно управување со влезот и присуството на странци во рамки на границите на државата и заштита на бегалците и други кои имаат потреба од заштита.

minimum standard
минимум стандард

Види минимум меѓународен стандард

minor
малолетник

Лице кое, според законот на релевантната земја, е под возраста на полнолетството, т.е. нема право да остварува специфични граѓански и политички права.

Види исто дете

minority
малцинство

Иако не постои универзално прифатена дефиниција за малцинство во меѓународното право, малцинството се смета за група која по својата бројност е инфериорна во споредба со остатокот од популацијата во државата и се наоѓа во не-доминантна позиција, чии членови поседуваат етнички, религиозни и лингвистички карактеристики кои се разликуваат од оние на останатиот дел од популацијата, и кои, само имплицитно, одржуваат чувство на солидарност насочено кон зачувување на нивната култура, традиции, религија или јазик.

Види исто член на малцинство

mixed flows

мешани приливи

Комплексни движења на популацијата вклучувајќи бегалци, баратели на азил, економски мигранти и други мигранти.

multilateral

мултилатерално

Во поглед на договорите и преговорите, мултилатерално (или мултипартитно) означува вклученост на повеќе од две држави во процесот.
Види исто билатерално, договор

N

national**државјанин**

Лице кое, со раѓање или преку натурализација, е член на политичка заедница, должејќи посветеност кон заедницата и има право да ги ужива сите негови граѓански и политички права и заштита; член на државата, кој има право на сите нејзини привилегии. Лице кое ужива националност на дадена држава.

Види исто националност, натурализација

national territory**национална територија**

Географски области кои припаѓаат на или под јурисдикција на една држава.

national treatment**национален третман**

Во согласност со овој стандард, странецот не може да очекува подобра правна заштита од онаа која државата домаќин им ја одобрува на своите државјани. Како и да е, националниот стандард не може да се користи како средство за избегнување на меѓународните обврски во рамки на минимум стандардот на меѓународното право.

nationality**националност/
државјанство**

Правна врска помеѓу индивидуа и држава. Меѓународниот Суд за Правда ја дефинира националноста во случајот *Nottebohm, 1955*, како "...правна врска која како своја основа го има социјалниот факт на приврзаност, вистинска поврзаност на постоењето, интересите и чувствата, заедно со постоење на соодветни права и обврски... аиндивидуата на која тоа и е дадено, дали директно со закон или како резултат на акт од страна на властите, е всушност поблиску поврзана со популацијата на државата која го дала државјанството отколку со било која друга држава." Во согласност со *Чл. 1, Хашка Конвенција за Одредени Прашања Поврзани со Конфликт на Законите за Државјанство, 1930* "секоја држава одредува во рамки на сопствените закони кои се нејзини државјани. Овој закон треба да биде признаен од другите држави доколку

е конзистентен со меѓународните конвенции, меѓународната пракса и принципите на правото општо признаени во поглед на државјанството.”
Види исто државјанство, губење на државјанството, државјанин

naturalization
натурализација

Доделување на државјанство на странец од страна на една држава преку формален акт во однос на апликацијата на засегантата индивидуа. Меѓународното право не содржи детални правила за натурализација, но ги признава можностите на секоја држава да ги натурализира оние кои не се државјани и кои аплицираат да станат државјани.
Види исто државјанство, националност

net migration
нето миграција

Види вкупна миграција

neutrality
неутралност

Состојба на една држава која во време на вооружен конфликт не зема учество во спорот туку продолжува на мирен начин да ги решава проблемите со страните во конфликт.

next of kin
близок роднина

Лице или лица во најблиско крвно сродство со една индивидуа.

nomad
номад

Индивидуа, често член на група, која мигрира од едно место на друго, често барајќи водам храна или пасишта.

non-admission
не-прифаќање

Одбивање на дозвола за влез на територијата на една држава.
Види исто адмисија

non-discrimination
не-дискриминација

Одбивање да се применат разликите од неповолна природа на луѓето едноставно затоа што припаѓаат на специфична категорија. Дискриминацијата е забранета со меѓународното право, на пример во Чл. 26, *Меѓународна Конвенција за Граѓански и Политички Права, 1966*, која вели: “Сите лица

се еднакви пред законот и имаат право, без било каква дискриминација, на еднаква заштита од законот. Во тој поглед, законот треба да забрани било каква дискриминација и да им гарантира на сите лица еднаква и ефективна заштита од дискриминација на било која основа како раса, боја, пол, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, имотна состојба, раѓање или друг статус.”

Види исто дискриминација, хуманитарни принципи

non-documented migrant workers

**недокументирани
мигранти работници**

Види недокументирани мигранти работници

non-national

не-државјанин

Види странец, туѓинец, државјанин на трета земја

non-refoulement

не-враќање

Принцип содржан во *Женевската Конвенција во врска со Статусот на Бегалците, 1951* според кој “ниту една договорена земја не треба да истерува или враќа бегалец на било кој начин, кога и да е во границите на територии каде неговиот живот или слобода се под закана на основа на неговата раса, религија, националност, членство во одредена социјална група или политичко мислење.” Овој принцип не мора да биде “побаран од бегалец, за кој постојат основани причини да се смета за опасност за безбедноста на државата во која тој се наоѓа, или кој бил осуден со финална пресуда за конкретен сериозен криминал, и претстваува опасност за општеството во таа земја.” (Чл. 33 (1) и (2), *Женевска Конвенција во врска со Статусот на Бегалците, 1951*.)

О

oath

заклетва

Формален завет на искреност, на кој обично му се дава сила со негово кажување во поврзаност со нешто што се смета за свето (како бог или богови) или нешто почитувано. Во правен контекст, давањето на орална или писмена изјава под заклетва повлекува правна обврска да се каже вистината. Во повеќето земји, оној кој нема да ја каже вистината додека е под заклетва извршува кривично дело.

ombudsman

омбудсман/правобранител

Службено лице кое е назначено да прима, истражува и известува за приватни жалби од граѓани во врска со владата (во некои национални јурисдикции, се занимава и со прашања од областа на миграциите).

orderly migration

уредна миграција

Селење на лице од неговото/нејзиното вообичаено место на живеење во ново место на живеење, почитувајќи ги законите и регулативите кои го уредуваат излезот од земјата на потекло и патувањето, транзитот и влезот во земјата домаќин.
Види исто управување со миграциите

organized crime

организиран криминал

Широко распространети криминални активности кои се координирани и контролирани преку централен синдикат.
Види исто криумчарење, трговија со луѓе

overstay

надминување на престој

Да се остане во земјата подолго од периодот за кој е одобрена виза за влез. Исто така, некогаш се користи како именка, на пр. 'популацијата на недокументирани странци еднакво се дели на оние кои го надминале престојот и оние кои влегле илегално'.
Види исто нерегуларен мигрант, недокументиран странец

Р

Palermo Protocols

Протоколи од Палермо

Дополнителни протоколи на Конвенцијата против Транснационалниот Организиран Криминал (2000): Протокол против Криумчарење на Мигранти по Копно, Море и Воздух; Протокол за Превенција, Сузбивање и Казнување на Трговијата со Луѓе, посебно Жени и Деца; и Протокол против Производство на и Трговија со Нелегално Огнено Оружје, Муниција и Слични Материјали.

passenger

патник

Лице кое се вози во возило (брод, автобус, кола, авион, воз итн.) и кое не управува со него.

passport

пасош

Владин документ кој го идентификува поединецот како државјанин на државата која го издала, кој претставува доказ за правото на сопственикот да се врати во таа држава. Во Западните традиции, пасошите биле користени за патување во странство, не како домашни документи за идентификација. Пасошот е прифатен меѓународен сертификат или доказ за државјанство, иако неговата доказна вредност е исклучиво *prima facie* (на прв поглед). *Види исто документ за идентификација, патни документи*

permanent residence

постојан престој

Право, дадено од земјата домаќин на лице кое не е државјанин, да живее и работи на постојана (неограничена) основа.

permanent settlers

постојани доселеници

Легално примени имигранти кои се прифатени да се населат во земјата примател, вклучувајќи лица примени со цел соединување на семејство.

Види исто долгорочен мигрант

permit

дозвола

Документација, обично издадена од владина институција, која дозволува нешто да постои или некој да извршува одредени активности или услуги. Во контекст на миграциите, чести се дозволите за престој и дозволите за работа.

Види исто дозвола за престој, виза, работна дозвола

persecution

прогон

Во контекст на бегалците, закана за животот или слободата на основа на раса, религија, националност, политичко мислење или членство во одредена социјална група.

persona non grata (latin)

persona non grata (латински)

«Непожелно лице». Непожелна или несакана личност. Во дипломатски контекст, лице одбиено од владата домаќин.

place of habitual residence

место на вообичаен

престој

Види земја на вообичаено живеење

plaintiff

тужител

Страна која иницира граѓанска парница (преку поднесување на жалба) во суд.

Види исто обвинет

policy

политика

Општи принципи според кои владата се раководи во своето управување со јавните работи.

population displacement

раселување на популација

Види раселување

poverty migrant

мигрант на сиромаштија

Индивидуа која е присилена да мигрира како резултат на економски потреби.

prima facie (latin)

prima facie (латински)

На прв поглед; прва појава, но предмет на понатамошни докази или информации. Во контекст на миграциите, апликација за имигрантски статус може да подлежи на првично разгледување за да се одреди дали постои *prima facie* што ги покажува сите основни услови (често како услов за добивање на финансиска помош или работна дозвола).

primary inspection
примарна инспекција

Во меѓународната пракса, разгледувањето на апликанти за адмисија на контролните пунктови е поделено на “примарно“ и “секундарно“ прегледување. Најдоле дел од апликантите за адмисија поминуваат само низ кратка проверка на шалтерите за примарен преглед пред нивната адмисија. Било кој апликант за кој миграцискиот службеник има сомнежи е упатен на секундарен преглед, каде апликантот е подложен на интервју или дополнителна истрага. Користењето на овој пристап е поефикасен и ги сведува на минимум одложувањата за повеќето легитимни патници.

Види исто адмисија, контролен пункт, интервју, секундарна инспекција

***principal/primary/
main applicant***
**првичен/примарен/
главен апликант**

Лице кое аплицира за бегалски или друг имиграциски статус. Општа меѓународна пракса е издржуваните лица (обично сопруг/а и малолетни деца) да се сметаат за изведени апликанти и да го добијат истиот статус кој ќе му биде доделен на главниот апликант.

Види исто изведен апликант, мигрант, бегалец

private international law
**приватно меѓународно
право**

Гранка на домашното право која се занимава со случаи што содржат странски елемент т.е. контакт со некој правен систем освен домашниот систем. Не претставува гранка на јавното меѓународно право.

***pro bono* (latin)**
***pro bono* (латински)**

“За јавно добро”; претставува или вклучува некомпензирани правни услуги, посебно услуги за јавно добро.

prohibition of torture
забрана на тортура

Тортурата е забранета со голем број меѓународни документи, како *Универзалната Декларација за Човекови Права, 1948* (Чл. 5), *Американска Декларација за Правата и Должностите на Човекот, 1948* (Чл. 26), *Меѓународна Конвенција на ОН за Граѓанските и Политичките Права, 1966* (Чл. 7), *Европска Конвенција за Човекови Права, 1950* (Чл. 3), различни резолуции на ОН. Тортурата е меѓународен криминал; заштитата од тортура е обврска на државите и претставува основно човеково право. Забраната на тортурата главно се смета дека го има постигнато нивото на *jus cogens*, апсолутна норма на меѓународното право. *Види исто jus cogens, основни човекови права, тортура*

project-tied worker
работник поврзан со проект

Мигрант работник примен во државата на вработување за одреден временски период да работи исклучиво на конкретен проект кој се спроведува во таа држава од страна на неговиот работодавач, Чл. 2(2) (ф), *Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на Сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства, 1990*).
Види исто мигрант работник

prosecution
судско гонење

Кривична постапка во која обвинетото лице се суди.

protection
заштита

Сите активности насочени кон обезбедување на почит за индивидуалните права во согласност со писмото и духот на релевантните тела на законот (имено, Законот за Човекови Права, Меѓународниот Хуманитарен Закон, Закон за Миграции и Закон за Бегалци).

push-pull factors
**фактори кои туркаат
и повлекуваат**

Миграцијата често се анализира во смисла на “push-pull моделот“, кој ги зема во предвид факторите кои туркаат кои ги водат луѓето да ја напуштат нивната земја и факторите кои повлекуваат кои ги привлекуваат нив во новата земја.

Q

quasi-judicial

квази-правосудно

Поврзување со, или вклучување на арбитражните акти на извршни или административни службеници. Квази-правосудните акти, кои се валидни доколку не постои злоупотреба на дискреција, често ги одредуваат основните права на државјаните. Тие се предмет на ревизија од страна на судовите.

qualified national

квалификуван државјанин

Емигриран државјанин со специфични професионални вештини кои се предмет на побарувачка во земјата или регионот на потекло.
Види исто квалификуван мигрант

quarantine

карантин

Привремена изолација на лице или животно нападнато од заразна или инфективна болест.

quota

квота

Квантитативна рестрикција. Во контекст на миграциите, многу земји утврдуваат квоти, или ограничувања на бројот на мигранти кои се примаат секоја година.

R

racial discrimination

расна дискриминација

Дискриминирачко или злоупотребувачко однесување кон членовите на друга раса. Расна дискриминација е било каква дистинкција, исклучување, рестрикција или преферирање на основа на раса, боја, потекло, или национално или етничко потекло кое има за цел или ефект нулирање или ослабнување на признаеноста, уживањето или спроведувањето, на еднакво рамниште, на човековите права и основни слободи на политичко, економско, социјално, културно или било кое друго поле на јавниот живот (Чл. 1(1), *Меѓународна Конвенција за Елиминација на Сите Форми на Расна Дискриминација*, 1965).

Види исто дискриминација, ксенофобија

racism

расизам

Идеолошка конструкција која ги поставува одредените раси и/или етнички групи на позиција на моќ над другите на основа на физички и културни атрибути, како и економска доминација и контрола над другите. Расизмот може да се дефинира како доктрина или верување дека расата ја одредува интелигенцијата, културните карактеристики и морални однесувања. Расизмот вклучува расни предрасуди и расна дискриминација.

Види исто расна дискриминација, ксенофобија

ratification

ратификација

Ратификација се однесува на “прифаќање“ или “одобрување“ на договор. Во меѓународен контекст, ратификација е “меѓународен акт така наречен кога државата ја воспоставува на меѓународен план својата согласност да биде обврзана со договор“ (Чл. 2 (1)(б), *Виенска Конвенција за Закон за Договори*, 1969). Инструментите за ратификација кои ја утврдуваат согласноста на државата започнуваат да функционираат кога ќе бидат разменети помеѓу договорените држави, депонирани во депозитар или кога ќе бидат најавени на договорените држави, доколку е така договорено (Чл.16). Во домашен контекст, го означува процесот кога државата се

става во позиција да го покаже своето прифаќање на обврските содржани во договорот. Голем број држави во своите уставни имаат процедури кои треба да бидат следени пред владата да го прифати договорот како обврзувачки.

Види исто инструмент, оградување во врска со договор, договор

readmission
реадмисија

Акт од страна на државата со кој се прифаќа повторен влез на една индивидуа (сопствен државјанин, државјанин на трета земја или лице без државјанство), која илегално влегла или е присутна во друга држава.

readmission agreement
договор за реадмисија

Договор кој се однесува на процедурите на една држава за враќање на странци во нерегуларна ситуација во нивната домашна држава или државата низ која поминале на пат кон државата која сака да ги врати.

Види исто договор, билатерален, враќање

receiving country
земја примател

Земја на дестинација или трета земја. Во случај на враќање или репатријација, исто така земја на потекло. Земја која прифатила да прими одреден број на бегалци и мигранти на годишна основа со претседателска, министерска или парламентарна одлука.

Види исто земја на дестинација, земја на потекло, трета земја

reception centre
прифатен центар

Види центар за задржување

re-emigration
ре-емиграција

Движење на лице кое, откако се вратило во неговата/нејзината земја на заминување, повторно емигрира.

Види исто емиграција, враќање

refoulement

враќање

Враќање од страна на држава, на било кој начин, на поединец на територијата на друга држава во која неговиот/нејзиниот живот или слобода ќе бидат загрозувани, или тој/таа може да биде прогонуван/а заради причини поврзани со раса, религија, националност, членство во посебна социјална група или политичко мислење; или пак ќе биде под ризик од тортура. Враќањето вклучува било каква активност која ќе има за ефект враќање на индивидуата во државата, вклучувајќи истерување, депортација, екстрадиција, одбивање на граничен премин, екстра-територијално пресретнување и физичко враќање.

Види исто депортација, истерување, принудно враќање, недоброволна репатријација, не-враќање, прогонување, враќање

refugee (mandate)

бегалец (мандат)

Лице кое ги исполнува условите на Статутот на UNHCR и се квалификува за заштита од Обединетите Нации обезбедени од страна на Високиот Комесаријат, без разлика дали тој/таа се наоѓа во земја која е дел од Конвенцијата во однос на Статусот на Бегалците, 1951 или Протоколот во однос на Статусот на Бегалците, 1967 и дали тој/таа е признаен од земјата домаќин како бегалец во рамки на еден од овие инструменти.

Види исто бегалец (признаен)

refugee (recognized)

бегалец (признаен)

Лице кое, како резултат на добро-основан страв од прогон од причини како што се раса, религија, националност, членство во одредени социјални групи или политички мислења, е надвор од земјата на свое државјанство и не е во можност, или како резултат на таквиот страв, не сака да се подложи себе си на заштита од таа земја (*Конвенција во врска со Статусот на Бегалците, Чл. 1А(2), 1951 модифицирана со Протокол од 1967*).

Види исто баратели на азил, de facto бегалци, надворешно раселени лица, бегалец, бегалци во окружување, бегалци во транзит

refugee status determination

одредување на статус на бегалец

Процес (спроведен од UNHCR и/или државите) за да се утврди дали поединецот треба да биде признаен како бегалец во согласност со националното и меѓународното право.

refugees in orbit

бегалци во кружење

Бегалци на кои, иако не се директно вратени во земјата каде што можат да бидат прогонети, им е одбиен азил или не се во можност да најдат држава која ќе сака да го испита нивното барање, и се селени од една земја во друга во потрага по азил.
Види исто азил, бегалец

refugees in transit

бегалци во транзит

Бегалци кои привремено се прифатени на територија на една држава под услов тие да бидат преселени на друго место.
Види исто бегалец, преселба

refugees sur place

бегалци *sur place*

Лица кои не се бегалци кога ќе ја напуштат нивната земја на потекло, но кои стануваат бегалци (т.е. добиваат добро-основан страв од прогон) подоцна. Бегалците *sur place* можат да имаат страв од прогон како резултат на државен удар во нивната земја, или заради започнување или интензивирање на репресија или прогонувачки политики по нивното заминување. Барањето на оваа категорија може исто така да биде базирано на политички активности за општо добро, преземени во земјата на престој на бегалецот.
Види исто прогон, бегалец

regional consultative processes

регионален консултативен процес

Не-обврзувачки форум, на кој учествуваат претставници од државите, граѓанското општество (НВО) и меѓународни организации на регионално ниво за да ги дискутираат прашањата од областа на миграциите на кооперативен начин (пр. процесот од Будимпешта, процесот Пуебло, процесот Манила, Миграциски Дијалог за Јужна Африка (MIDSA)).

regular migration

регуларна миграција

Миграција која се случува преку признаени, легални канали.

Види исто тајна миграција, нерегуларна миграција

regularization

регуларизација

Било кој процес со кој земјата дозволува странци во нерегуларна ситуација да добијат легален статус во земјата. Типични практики вклучуваат давање на амнестија (исто позната како “легализација“) на странци кои живееле во земјата во нерегуларна ситуација одреден временски период и не се, на друг начин, неприфатливи.

Види исто амнестија, легализација

reintegration

реинтеграција

Ре-инклузија или ре-инкорпорирање на лице во една група или процес, на пр. на мигрант во општеството во земјата на негово потекло.

Види исто асимилација, интеграција

reintegration (cultural)

реинтеграција (културна)

Повторно прифаќање од страна на мигрантот на вредностите, начин на живот, јазик, морални принципи, идеологија и традициите на земјата и општеството на потекло.

reintegration (economic)

реинтеграција (економска)

Повторно враќање на мигрантот во економскиот систем на неговата/нејзината земја на потекло. Мигрантот треба да биде во можност да заработува за своето живеење. Во развојна смисла, економската реинтеграција исто има за цел користење на знаењето стекнато во странската земја за да се промовира економскиот и социјалниот развој во земјата на потекло.

reintegration (social)

реинтеграција (социјална)

Повторно враќање на мигрантот во социјалните структури на неговата/нејзината земја на потекло. Ова вклучува од една страна креирање на лична мрежа (пријатели, роднини, соседи) и од друга страна на развој на структурите на граѓанското општество (асоцијации, групи за само-помош, и други организации).

rejected candidate**одбиен кандидат**

Апликант одбиен од одбор за селекција, бидејќи не ги исполнува критериумите за миграција во засегнатата земја.

remittances**дознаки**

Парите заработени или стекнати од лица кои не се државјани, кои се префрлаат назад во нивната земја на потекло.

removal**отстранување**

Види депортација

repatriation**репатријација**

Лично право на бегалец или воен затвореник да се врати во неговата/нејзината земја на државјанство под специфични услови поставени во различни меѓународни инструменти (*Женевска Конвенција, 1949 и Протоколи, 1977, Правила во однос на Законите и Однесувањата во Војна на Копно, Анекс на Четвртата Хашка Конвенција, 1907*, инструменти за човекови права како и обичајно меѓународно право). Опцијата за репатријација е доверена лично на поединецот а не на моќта за приведување. Репатријацијата исто така вклучува обврска на моќта на приведувањето да ги ослободи лицата кои ги исполнуваат условите (војници и цивили) и обврска на земјата на потекло да ги прими сопствените државјани. Репатријацијата како поим исто така се однесува и на дипломатски претставници и меѓународни службеници во време на меѓународна криза.

Види исто асистирано доброволно враќање, недоброволна репатријација, право на враќање, доброволно враќање

rescue at sea**спасување на море**

Обврската да се спасат оние во опасност на море е цврсто основана од договорното и обичајното меѓународно право. Државата каде што пристигнуваат тие што се спасени може да одбие истоварување и да побара од управата на бродот да ги отстрани од јурисдикцијата; или може да го услови истоварувањето со задоволителна гаранција дека преселувањето, грижата и издршката ќе бидат обезбедени од друга држава или од страна на меѓународни организации.

reservation to a treaty
оградување во однос
на договор

Унилатерална изјава, како и да е фразирана или именувана, од страна на една држава, при потпишување, ратификување, прифаќање, одобрување или согласување со договор, каде што таа бара да се исклучи или модифицира правниот ефект на одредени одредби од договорот при нивното применување за таа држава (*Чл. 2 (1)(д), Виенска Конвенција за Закон за Договори, 1969*).
Види исто договор

resettlement
преселување

Релокација и интегрирање на луѓе (бегалци, внатрешно раселени лица итн.) во друга географска област и средина, обично во трета земја. Долготрајно населување на бегалци во земја друга од земјата каде што побегнале. Овој поим обично го покрива тој дел од процесот кој започнува со селекција на бегалци за преселување и кој завршува со сместување на бегалците во заедницата на земјата на преселба.
Види исто присилно преселување, постојани доселеници, бегалец

residence
престој

Актот или фактот на живеење на дадено место одреден временски период; местото каде што некој фактички живее кое е различно од домот. Престој обично значи само физичко присуство како жител во одредено место, додека дом/живеалиште обично значи физичко присуство и намера тоа место да стане дом на лицето. Затоа, лицето може да има повеќе од едно место на престој во исто време но само еден дом/живеалиште.
Види исто земја на вообичаен престој, живеалиште

residence permit
дозвола за престој

Документ издаден од страна на една држава на странец, кој потврдува дека странецот има право да живее во државата.
Види исто дозвола, престој

respondent
испитаник

Лице од кое се бара да одговори на жалба поднесена во граѓанска парница.
Види исто одбрана, тужител

restitution
обновување

Враќање или реставрирање на нешто специфично на неговиот вистински сопственик или статус; компензација или поправка на загуба предизвикана кај друг; компензација за бенефициите добиени од штета предизвикана кај друг.

return
враќање

Во поширока смисла, се однесува на акт или процес на враќање назад. Тоа може да биде во рамки на територијалните граници на една земја, како во случај на враќање на внатрешно раселени лица и демобилизарни војници; или од земја домаќин (земја на транзит или дестинација) во земјата на потекло, како во случај на бегалци, баратели на азил и квалификувани државјани. Постојат под-категории на враќање кои го опишуваат начинот на кој се имплементира враќањето, на пр. доброволно, присилно, асистирано и спонтано враќање; како и под-категории кои опишуваат кој учествува во враќањето, на пр. репатријација (за бегалци).

Види исто асистирано доброволно враќање, депортација, истерување, враќање, репатријација

return migration
повратна миграција

Движење на лице кое се враќа во неговата/нејзината земја на потекло или вообичаен престој обично откако поминало најмалку една година во друга земја. Ова враќање може да биде или да не биде доброволно. Повратната миграција вклучува доброволна репатријација.

reverse brain drain
обратен одлив на умови

Види долевање на умови

right of asylum
право на азил

Општ поим кој има две значења: право да се даде азил (државата може да даде азил на нејзината територија на било кое лице во сопствена дискреција) и правото да се добие азил или во однос на државата на чија територија е побаран азил, или пак во однос на земјата која бара.

Види исто азил

right to leave

право на заминување

Секој има право да напушти некоја земја, вклучувајќи ја и неговата... (Чл. 13 (2), *Универзална Декларација за Човекови Права, 1948*) Ова право било поставено во други инструменти на меѓународното право, на пример во Чл. 12(2), *Меѓународна Конвенција за Граѓански и Политички Права, 1966* која вели: “Секој треба да биде слободен да напушти било која земја, вклучувајќи ја и сопствената.” Тоа е аспект од правото на слобода на движење, и се однесува на сите луѓе без дистинкција. Како и да е, не постои последователно право да се влезе на територија на некоја земја во рамки на меѓународното право. *Види исто слобода на движење, меѓународен минимум стандард, репатријација, враќање*

right to return

право на враќање

Друг аспект од правото на слобода на движење. Според Чл.13 (2) од *Универзалната Декларација за Човекови Права, 1948*: “Секој има право да..... се врати во својата земја.” Чл. 12(2), *Меѓународна Конвенција за Граѓански и Политички Права, 1966* вели дека: “Никој не треба да биде произволно лишен од правото да влезе во сопствената земја.” Како и да е, параграф 3 од Конвенцијата прави одредени рестрикции: “Гореспоменатите права [во Член 12(2)] не треба да бидат предмет на било какви рестрикции освен оние одредени со закон, кои се неопходни да се заштити националната безбедност, јавниот ред (*ordre public*), јавното здравје или морал или правата и слободите на другите, и се конзистентни со останатите права признаени во сегашната Конвенција.”

rural-rural migrants

мигранти село-село

Внатрешни мигранти кои се селат од една рурална област во друга.
Види исто внатрешна миграција

rural-urban migrants

мигранти село-град

Внатрешни мигранти кои се селат од рурални во урбани области.
Види исто внатрешна миграција

S

safe country of origin

безбедна земја на потекло

Земјата на потекло на баратели на азил се смета за безбедна доколку таа, воглавно, не продуцира бегалци. Земјите приматели можат да го користат концептот на безбедна земја на потекло како основа за одбивање (без испитување на заслугите) на посебни групи или категории на баратели на азил. *Види исто земја на потекло, безбедна трета земја*

safe haven

безбедно засолниште

Неутрални зони наменети да ги засолнуваат од ефектите на војната “ранетите и болни војници или не-војници“ и “цивили кои не земаат учество во војната“. (Чл. 15, Женевска Конвенција во врска со Заштитата на Цивилни Лица во време на војна, 1949.)

Види исто азил

safe third country

безбедна трета земја

За безбедна трета земја се смета, од страна на земја примател, било која друга земја освен земјата на потекло, во која барателот на азил има најдено или би можел да најде заштита. Концептот на безбедна трета земја (заштита на друго место/прв принцип на азил) често се користи како критериум за адмисија во процедурата за одредување на бегалец.

Види исто земја на потекло, земја примател

Schengen Agreement

Шенгенски Договор

Меѓувладин договор потпишан во 1985 за да се креира Европска зона на слободно-движење без контроли во внатрешноста на копно, вода или аеродромски граници. Со цел да се одржи внатрешната безбедност, различни мерки биле преземени, како координација на контролата на визите на надворешните граници на Земјите Членки. Иако Шенгенскиот Договор бил склучен надвор од контекстот на Европската Унија, тој е донесен на територијата на Европската Заедница/Европската Унија во рамки на Амстердамскиот Договор, 1997.

screening
проверка

Процес на проверување на конкретен атрибут или способност. Во контекст на миграциите, првично (често брзо) разгледување да се одреди дали едно лице 'prima facie' има право на статусот за кој аплицира.

Види исто prima facie

seafarer
морепловец

Мигрант работник вработен на брод регистриран во држава во која тој или таа не е државјанин (вклучува и рибари) (Чл. 2(2)(c), *Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на Сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства, 1990*).

Види исто мигрант работник

seasonal worker
сезонски работник

Мигрант работник чија работа, по својот карактер, зависи од сезонските услови и се извршува само во одреден период од годината (Чл. 2(2)(б), *Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на Сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства, 1990*).

Види исто мигрант работник

secondary inspection
секундарна инспекција

Во случај на сомневање во примарната инспекција во текот на процедурата за адмисија, апликантот поминува низ интервју или дополнителна истрага како дел од секундарната инспекција.

Види исто примарна инспекција

secondary migration
секундарна миграција

Движење на мигрант во рамки на земја домаќин, далеку од заедницата во која тој/таа оригинално живеел/а.

self-employed worker
само-вработен работник

Мигрант работник кој е ангажиран во платена активност на друг начин од договор за вработување и кој заработува за своето живеење преку таа активност, обично работејќи сам или заедно со членови на своето семејство, и секој мигрант работник признаен како само-вработен од постоечките закони на државата на вработување или мултилатералните договори (Чл. 2(2) (x),

Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на Сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства, 1990).

Види исто мигрант работник

sending country

земја која испраќа

Земја од која луѓето заминуваат за да се населат надвор, постојано или привремено.

Види исто земја на потекло

sensors

сензори

Опрема дизајнирана да го открие движењето или присуството на лица. Ова вклучува сензори за движење, сензори за јаглероден диоксид. За некои сензори е потребна човечка работна сила за оперирање, додека други се фиксираат на недостапни места по границата и пренесуваат информации до објектите за гранична контрола.

Види исто сензори на јаглероден диоксид

servitude

слугување

Види должничко робство, робство

short-term migrant

кратко-рочен мигрант

Лице кое се сели во земја друга од земјата на негово/нејзино вообичаено живеење за период од најмалку три месеци но помалку од една година, освен во случај кога движењето кон таа земја е со цел рекреација, одмор, посета на пријатели и роднини, бизнис или лекарски третман. За меѓународната статистика за миграции, земја на вообичаено живеење на кратко-рочни мигранти се смета дека е земјата на дестинација во текот на периодот кој тие го поминуваат во неа.

Види исто долго-рочен мигрант, постојани доселеници, привремени мигранти работници, транзитирачи

skilled migrant

квалификуван мигрант

Мигрант работник кој, како резултат на своите вештини, обично добива приоритетен третман во поглед на адмисија во земја домаќин (и затоа е предмет на помалку рестрикции во поглед на престојот и промена на работата и семејно соединување).

Види исто квалификуван државјанин

slavery
робство

Статус или состојба на лице над кое се спроведува дел или целокупната моќ поврзана со правото на сопственост (Чл. 1, Конвенција за Робство, 1926 дополнета со Протокол од 1953). Робството е идентификувано со елемент на сопственост или контрола над туѓ живот, присила или рестрикција на движењето и со фактот дека некој не е слободен да замине или да го промени работодавецот (пр. традиционално домашно робување, должнички труд, принуден труд и робување за ритуални или религиозни цели).

Види исто должнички труд, детски труд, најлоши форми на детски труд

smuggler (of people)
криумчар (на луѓе)

Посредник кој ги движи луѓето во договор со нив, со цел илегално да ги транспортира преку меѓународно признаена државна граница.

Види исто криумчарење, трговија со луѓе

smuggling
криумчарење

Обезбедување, со цел да се добие, директно или индиректно, финансиска или друга материјална корист, на илегален влез на едно лице во држава на која лицето не е државјанин или постојан жител (Чл. 3(a), Протокол на ОН против Криумчарење на Мигранти по Копно, Море и Воздух, дополнување на Конвенцијата на ОН против Транснационален Организиран Криминал, 2000). Криумчарењето, спротивно на трговијата со луѓе, не бара постоење на елемент на експлоатација, присила, или кршење на човековите права.

Види исто илегален влез, трговија со луѓе

sovereignty
суверенитет

Суверенитетот како концепт на меѓународното право има три главни аспекти: надворешен, внатрешен и територијален. Надворешниот аспект на суверенитетот е правото на државата слободно да ги одредува своите односи со други држави или други ентитети без ограничувања или контрола од друга држава. Овој аспект на суверенитетот е исто познат како независност. Внатрешниот аспект на суверенитетот е ексклузивното право или компетенција на државата да го одредува карактерот на своите институции, да усвојува закони по

свој избор и да го осигура нивното почитување. Територијалниот аспект на суверенитетот е ексклузивно овластување кое државата го има над сите лица и работи кои се најдени на, во рамките или над нејзината територија.

specified-employment worker
работник на специфично
вработување

Мигрант работник: (i) Кој е испратен од неговиот/нејзиниот работодавец на ограничен и дефиниран временски период во државата на вработување да изврши специфична задача или обврска; или (ii) Кој се ангажира за ограничен и дефиниран период во работа која бара професионални, комерцијални, технички или други високо специјализирани вештини; или (iii) Кој, на барање на својот работодавец во државата на вработување, се ангажира за ограничен и дефиниран временски период во работа чија природа е минлива или кратка; и од кој се бара да замине од државата на вработување или по истекот на неговиот/нејзиниот авторизиран период на престој, или порано доколку тој/таа повеќе не ја извршува таа специфична задача или обврска или повеќе не е вклучен/а во таа работа (*Чл. 2(2) (з), Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на Сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства, 1990*).

Види исто мигрант работник

sponsorship
спонзорство

Акт на ветување на финансиска поддршка за лице кое не е државјанин и кое бара влез во државата. Некои држави бараат или спонзорство или доказ за адекватен приход како услов за одредени категории на имигрантски статус.

spontaneous migration
спонтана миграција

Поединец или група која иницира и продолжува со своите планови за мигрирање без надворешна помош. Спонтаната миграција обично е предизвикана од факторите кои туркаат/повлекуваат и се карактеризира со недостиг на државна асистенција или било кој друг вид на меѓународна или национална асистенција.

Види исто асистирани миграција, асистирано доброволно враќање, фактори кои туркаат-повлекуваат

standard of proof
стандард на доказ

Степен или ниво на убедливост на доказите потребни за одреден случај. На пример, во контекст на бегалците, “добро-основан“ е стандард за доказ кога се проценува стравот од прогон.

State
Држава

Политички ентитет кој има правна јурисдикција и ефективна контрола над одредена територија, и овластување да донесува колективни одлуки за постојаната популација, монопол над легитимното користење на сила, и меѓународно признаена влада која има интеракција или има капацитет за интеракција во формални односи со други ентитети. Критериум за државност за целите на меѓународното право обично се смета дека е поседување на постојана популација, дефинирана територија, влада и капацитет за остварување на меѓународни односи со други држави. (*Чл.1, Монтевидео, Конвенција за Правата и Обврските на Државите, 1933*).

State of employment
Држава на вработување

Држава каде мигрантот работник треба да биде ангажиран, е ангажиран или бил ангажиран во платена активност (*Чл. 6(б), Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на сите Мигранти Работници и Членови на нивните Семејства, 1990*).

Види исто мигрант работник

State of origin
Држава на потекло

Држава чии државјанин е лицето за кое станува збор (*Чл. 6(а), Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на сите Мигранти Работници и Членови на нивните Семејства, 1990*).

Види исто земја на потекло

State of transit
Држава на транзит

Било која држава низ која поминува лицето за кое станува збор на своето патување кон државата на вработување или од државата на вработување до државата на потекло или на вообичаено живеење (*Чл. 6(ц), Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на сите Мигранти Работници и Членови на нивните Семејства, 1990*).

Види исто земја на транзит

stateless person

лице без државјанство

Лице кое не се смета за државјанин од ниту една држава во рамки на функционирањето на своите закони (*Чл. 1, Конвенција на ОН во врска со Статусот на Лицата без Државјанство, 1954*). Како такво, на лицето без државјанство му недостасуваат оние права кои се припишани со националноста: дипломатска заштита од државата, непостоење на природното право на одмор во државата на престој и непостоење на право на враќање во случај на патување.

Види исто de facto без државјанство

suit

парница

Било која процедура од една страна или страни против друга на суд.

summons

службен повик

Известување кое бара од едно лице да се појави на суд или пред административна агенција за да послужи како поротник или сведок.

T

technical cooperation
техничка соработка

Размена на информации и експертиза на даден предмет обично фокусиран на функциите на јавниот сектор (пр. развој на легислативата и процедурите, помош при дизајнирање и имплементација на инфраструктурата, или технолошки напредок).

Види исто градење на капацитети

temporary migrant workers
**привремени мигранти
работници**

Квалификувани, полу-квалификувани или неквалификувани работници кои остануваат во земјата примател одреден временски период како што е предвидено со договорот за работа со секој работник или со договорот за услуги склучен со фирмата. Исто така наречени мигранти работници според договор.

Види исто кратко-рочен мигрант

temporary protection
привремена заштита

Процедура со исклучителен карактер која обезбедува, во случај на масовен прилив или предстојчки масовен прилив на лица од трети земји кои не се во можност да се вратат во нивната земја на потекло, итна и привремена заштита на таквите лица, посебно доколку постои ризик системот за азил да не е во можност да го процесира таквиот прилив без последици за неговото ефикасно функционирање, во интерес на лицата кои се засегнати и други лица кои бараат заштита.

territorial asylum
територијален азил

Види азил (територијален)

territorial jurisdiction
**територијална
јурисдикција**

Јурисдикција над случаи кои се појавуваат во или кои вклучуваат лица што живеат во рамки на дефинирана територија. Исто така, територија над која една влада, еден од нејзините судови, или еден од неговите ограноци има јурисдикција.

terrorism

тероризам

Било кој акт чија намера е да предизвика смрт или сериозни физички повреди на цивили, или било кое друго лице кое не учествува во активностите во ситуација на вооружен конфликт, кога целта на таквиот акт, по негова природа и контекст, е да ја загрози популацијата, или да ја натера владата или меѓународната организација да направи или да престане да спроведува некој акт (*Чл. 2(1) (б), Меѓународна Конвенција за Сузбивање на Финансирањето на Тероризмот, 1999*).

third country

трета земја

Земја друга од земјата на потекло.

Види исто земја на дестинација, земја на потекло, земја примател, држава на потекло, држава на транзит

third-country national

државјанин на трета земја

Види странец, државјанин, не-државјанин

torture

тортура

Било кој акт со кој кај едно лице намерно се предизвикува силна болка или страдање, физичко или ментално, за цели како што е добивање од него/неа или од трето лице информации или потврда, казнување на лицето за дело кое тој/таа или трето лице го сторило или е осомничено дека го сторило, или негово/нејзино застрашување или присилување, или пак од било која причина базирана на дискриминација од било кој тип, кога таквата болка или страдање е предизвикана од или со согласност или одобрување од страна на јавен службеник или друго лице кое има службено овластување. Тоа не вклучува болка или страдање кое потекнува исклучиво од, својствено на или во комбинација со законски санкции (*Чл. 1, Конвенција Против Тортура и Друг Суров, Нехуман или Деградирачки Третман или Казнување, 1984*). *Види исто jus cogens, забрана на тортура*

total migration/net migration
вкупна/нето миграција

Збирот на влезови или пристигнувања на имигранти, и на излези или заминувања на емигранти го дава вкупниот волумен на миграцијата и се нарекува вкупна миграција, одвоено од нето миграција, или миграциски баланс, кој резултира од разликата помеѓу пристигнувањата и заминувањата. Овој баланс се нарекува нето имиграција кога пристигнувањата ги надминуваат заминувањата, и нето емиграција кога заминувањата ги надминуваат пристигнувањата.

trafficker, human
трговец со луѓе

Посредник кој ги движи/преселува луѓето со цел да добие економски или друг профит со употреба на средства на измама, присила и/или други форми на експлоатација. Намерата *ab initio* од страна на трговецот е да го експлоатира лицето и да добие профит или некаква корист од експлоатацијата. *Види исто експлоатација, криумчар, трговија со луѓе*

trafficking in persons
трговија со луѓе

Регрутирање, транспорт, трансфер, засолнување или примање на лица, со средства на закана за употреба на сила или други форми на присила, или одведување, или измама, или заведување, или злоупотреба на моќ или на позиција на ранливост или на давање или примање на пари или друга корист за да се постигне согласност на лице кое има контрола над друго лице, со цел експлоатација (*Чл. 3(a), Протокол на ОН за Превенција, Сузбивање и Казнување на Трговија со Луѓе, посебно Жени и Деца, Дополнување на Конвенцијата на ОН против Организиран Криминал, 2000*). *Види исто одведување, присила, експлоатација, измама, криумчарење, трговец*

transients
привремени/сезонски

Професионални или квалификувани работници кои се селат од една земја во друга, често како вработени во меѓународни и/или здружени компании. *Види исто мигрант работник*

transit

транзит

Застанување во текот на патувањето, со различно времетраење, помеѓу две или повеќе земји, или ненадејно во тек на континуираниот превоз, или со цел менување на авиони или приклучување кон тековен лет или друг начин на превоз.

Види исто бегалци во транзит, држава на транзит

transit passengers

транзитни патници

Лица кои пристигнуваат во државата од некоја друга земја додека транзитираат кон друга (трета) земја на дестинација; и во текот на целиот период (максимум 24 часа од моментот на пристигнување) на нивниот престој во државата, остануваат на превозното средство со кое пристигнале, или на сигурниот дел на пристаништето или аеродромот, или под надзор на полицијата.

Види исто држава на транзит, транзит

transit visa

транзитна виза

Виза, обично валидна 3 дена или помалку, за поминување низ земјата која ја издала на пат кон трета дестинација.

Види исто држава на транзит, транзит, транзитни патници, виза

transportation

транспорт

Движење на добра или лица од едно место на друго од страна на превозник.

Види исто пренесување

travel documents

патни документи

Општ поим кој се користи за опфаќање на сите документи кои се прифатлив доказ за идентитет со цел влегување во друга земја. Пасошите и визите се најшироко користени форми на патни документи. Некои држави исто така прифаќаат одредени картички за идентификација или други документи.

Види исто сертификат за идентитет, пасош, виза

traveller

патувач

Лице кое поминува од едно место на друго, од било која причина.

Види исто мигрант

treaty

договор

Меѓународен договор склучен помеѓу држави во писмена форма и управуван од меѓународното право, материјализиран во единствен инструмент или пак во два или повеќе поврзани инструменти без разлика на неговиот конкретен назив (*Чл. 2.1(a) Виенска Конвенција за Закон за Договори, 1969*).
Види исто согласност, договор, конвенција, инструмент

U

ultra vires (latin)***ultra vires*** (латински)

Неавторизиран; надвор од границите на моќта дозволена или дадена со корпоративен договор или со закон.

unaccompanied minors**непридружувани****малолетници**

Лица под возраста на полнолетството кои не се придружувани од страна на родител, старател, или друго возрастно лице кое по закон или обичај е одговорно за нив. Непридружуваните малолетници претставуваат посебен предизвик за службениците на граничните контроли, бидејќи приведувањето или други практики кои се користат за недокументирани возрастни странци можат да бидат несоодветни за малолетници.

Види исто дете, малолетник

undocumented alien**недокументиран странец**

Странец кој влегува или останува во една земја без соодветна документација. Ова вклучува: некој (а) кој нема легална документација за влезе во земјата но успева да влезе тајно, (б) кој влегува со користење на лажна документација, (ц) кој, откако употребил легална документација, останал подолго од времето дозволено или на друг начин ги прекршил условите за влез и останал без авторизација.

Види исто илегален влез, нерегуларна миграција

undocumented migrant workers/migrant workers in an irregular situation**недокументирани мигранти****работници/мигранти работници****во нерегуларна ситуација**

Мигранти работници или членови на нивните семејства, кои немаат право/овластување да влезат, останат или да се вработат во една држава.

Види исто документиран мигранти работници, мигрант работник

unlawful entry**незаконски влез**

Види илегален влез

uprooted people

преселени/искоренети луѓе

Оние, кои се принудени да ги напуштат нивните заедници: кои бегаат заради прогон и војна, оние кои се присилно раселени заради деградација на животната средина, и оние кои се натерани да бараат опстанок во градот или во странство бидејќи не можат да преживеат дома.

Види исто надворешно раселени лица, внатрешно раселени лица, бегалци

urban-rural migrants

мигранти град-село

Внатрешни мигранти кои се селат од урбани кон рурални средини со цел “ново населување“ или како повратна миграција за оние кои претходно биле мигранти село-град.

Види исто внатрешна миграција

urban-urban migrants

мигранти град-град

Внатрешни мигранти кои се селат од една урбана област кон друга, главно заради вработување.

Види исто внатрешна миграција

V

vessel**пловен објект**

Било кој тип на брод, вклучувајќи и брод кој не се користи за селење и авион на вода, кој се користи како средство за транспорт по вода, освен воен брод, наутичко пловило или друг брод кој е посеудван или управуван од владата и користен, во тој момент, замо за владини не-комерцијални услуги (*Чл. 3(д), Протокол Против Кримчарење на Мигранти по Копно, Вода и Воздух, 2000*).

victim of human trafficking**жртва на трговија со луѓе**

Лице кое е жртва на криминалот на трговија со луѓе.

Види исто трговец, трговија со луѓе

violence against women**насилство над жени**

Било кој акт на родово насилство кој резултира во, или се очекува дека ќе резултира во, физичка, сексуална или психолошка повреда или страдање на жените, вклучувајќи закани за таков акт, присила или неосновано лишување од слобода, без разлика дали се случува во јавниот или приватниот живот (*Чл. 1, Декларација за Елиминација на Насилството над Жените, 1993*).

visa**виза**

Одобрување од страна на конзуларен службеник, во пасош или сертификат за идентитет, кое наведува дека службеникот, во моментот на издавањето, верува дека лицето спаѓа во категорија на лица не-државјани кои можат да бидат примени според законите на државата. Визата ги утврдува критериумите за адмисија во државата. Меѓународната пракса се движи кон издавање на електронски-читливи визи во согласност со стандардите на ИКАО (Меѓународна Организација за Цивилна Авијација), испечатени со безбедносни карактери.

Види исто биометрија, сертификат за идентитет, пасош, патни документи

visitor

посетител

Во контекст на миграциите, лице кое бара да влезе за привремен период.

Види исто постојан престој, постојани доселеници

voluntary repatriation

доброволна репатријација

Враќање на лица кои ги исполнуваат потребните услови во земјата на потекло на основа на слободно изразена волја за таквото враќање.

Види исто асистирано доброволно враќање, недоброволна репатријација, репатријација, враќање, право на враќање

voluntary return

доброволно враќање

Асистирано или независно враќање во земјата на потекло, транзит или друга трета земја врз основа на слободната волја на повратникот.

Види исто асистирано доброволно враќање, принудно враќање, недоброволна репатријација, враќање, репатријација, доброволна репатријација

vulnerable groups

ранливи групи

Било која група или сектор во општеството кој е под поголем ризик да биде подложен на дискриминирачки практики, насилство, природни катастрофи или деградација на животната средина, или економска криза, повеќе од другите групи во државата; било која група или сектор во општеството (како жени, деца или стари лица) кои се под поголем ризик во периоди на конфликт и криза.

W

*waiver***откажување**

Доброволно откажување или напуштање, искажано или наметнато, од законско право или предност/корист. Миграциското право може да наложи одредени законски барања или основи за неприфаќање да не се применуваат во одредени убедливи случаи, давајќи и на соодветна агенција овластување да ја донесе одлуката во врска со тоа дали барањата треба да бидат “откажани“ за даден случај.

*watch list***листа на набљудување**

Види систем на демнење

*withdrawal, of an application***повлекување, на апликација**

Барање за апликација која била претходно поднесена да биде откажана или вратена, или индицирање до релевантните службеници дека лицето кое ја поднело апликацијата повеќе не ги сака бенефициите или статусот кој бил побаран.

Види исто апликација

*witness***сведок**

Некој кој поседува знаење за одредени настани или факти од свое директно искуство. Во правен контекст, лице со такво знаење кое е законски подобно да го презентира тоа знаење пред судот. Набљудување на некој настан или акција. Во правен контекст, набљудување на спроведување на пишан инструмент, како спогодба или договор.

*worker on an offshore**installation***работник на крајбрежна постројка**

Мигрант работник вработен на крајбрежна постројка која е под јурисдикција на држава на која тој/таа не е државјанин (Чл. 2(2) (д), *Меѓународна Конвенција за Заштита на Правата на Сите Мигранти Работници и Членови на Нивните Семејства, 1990*).

Види исто мигрант работник

working permit
работна дозвола

Правен документ кој дава овластување неопходно за вработување на мигранти работници во земјата домаќин.

worst forms of child labour
**најлоши форми на детски
труд**

Сите форми на робство или практики слични на робство (како продавање и трговија со деца, должничко робство и слугување и принуден или задолжителен труд, вклучувајќи принудно или задолжително регрутирање на деца за користење во вооружен конфликт); користење, обезбедување или нудење на деца за проституција, за производство на порнографија или за порнографски изведби; користење, купување или нудење на дете за незаконски активности, посебно за производство и трговија со дроги како што е дефинирано во релевантните меѓународни договори; или било која друга работа која, по својата природа или условите во кои се изведува, веројатно ги повредува здравјето, безбедноста или моралот на децата.

Види исто експлоатација на деца, детски труд, должничко робство, трговија со луѓе

X

xenophobia
ксенофобија

На меѓународно ниво, не постои универзално прифатена дефиниција за ксенофобија, иако може да биде опишана како ставови, предрасуди и однесувања кои ги одбиваат, исклучуваат и често понижуваат лицата, врз основа на прецепцијата дека тие се надворешни или странци за заедницата, општеството или националниот идентитет. Постои блиска врска помеѓу расизмот и ксенофобијата, како два поима кои тешко се разликуваат еден од друг.

БИБЛИОГРАФИЈА

Литература

- Aleinikoff, T.A., Chetail, V. (Ed.),
2003 *Migration and International Legal Norms (Миграција и Меѓународни Правни Норми)*, T.M.C. ASSER PRESS, The Hague
- Bernhardt, R. (Ed.),
1985 *Encyclopedia of Public International Law (Енциклопедија на Јавното Меѓународно Право)*, Instalment 8, Elsevier Science Publisher, B.V., Amsterdam
- Совет на Европа
2002 *Creation of a Charter of Intent on Clandestine Migration*, Report of the Rapporteur of the Committee on Migration, Refugees and Demography at (Креирање на Договор за Намерна и Тајна Миграција, извештај на Известувачот на Комитетот за Миграции, Бегалци и Демографија) <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc02/EDOC9522.htm>
- Совет на Европска Унија
2002 *Proposal for a Return Action Programme, Annex 1: Indicative Definitions (Предлог за програма за враќање, Анекс 1: Индикативни Дефиниции)*, Brussels at <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/02/st14/14673en2.pdf>
- Европска Комисија, Правосудство и Внатрешни Работи,
Glossary (Речник) http://www.europa.eu.int/comm/justice_home/glossary/glossary_welcome_en.htm
- Garner, B.A. (Ed.),
1999 *Black's Law Dictionary (Seventh Edition)*, West Group, St. Paul, Minnesota
- Ghosh, B.
1998 *Huddled Masses and Uncertain Shores: Insights into Irregular Migration (Збиени маси и несигурни обали: Поглед на нерегуларната миграција)*, International Organization for Migration, Martinus Nijhoff
- Grant, J.P, Barker J.C. (Ed.),
2004 *Parry and Grant Encyclopaedic Dictionary of International Law (Second Edition)*, (Енциклопедиски речник на меѓународното право – второ издание) Oceana Publications, Inc. Dobbs Ferry, New York
- Меѓународна Организација за Труд
1997 *International Migration Statistics, Annex: Labour Migration Statistics Questionnaire's Terms and Concepts at (Статистики за Меѓународната Миграција: Статистики за Трудова Миграција, Поими и концепти на прашалникот)* <http://www.ilo.org/public/english/protection/migrant/download/ilmdbqs.pdf>

- 2001 *Report on Stopping Forced Labour*, Global Report Under the Follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, (Извештај за Запирање на Принудниот Труд, Глобален Извештај после Декларацијата на МОТ за Фундаменталните Принципи на Работа) International Labour Conference, 89th Session, Report I (B)
- Меѓународна Организација за Миграции
- 2003 *World Migration 2003: Managing Migration, Challenges and Responses for People on the Move*, (Светска Миграција 2003: Управување со Миграциите, Предизвици и Одговори за Луѓето во Движење) Volume 2, IOM World Migration Report Series, Geneva
- 2001 “The Role of Regional Consultative Processes in Managing International Migration”, (Улогата на Регионалниот консултативен процес во управување со меѓународните миграции) *IOM Migration Research Series*, No. 3, Geneva
- 1997 “Terminology and Typologies of Migration”, *IOM Overview of International Migration* (“Терминологија и Типологии на Миграциите, Преглед на ИОМ во однос на Меѓународните Миграции), Migration Management Training Programme, IOM Geneva
- 1970s *Glossary: Definitions and Explanations of Terms and Abbreviations Used in Migration Work* (Речник: Дефиниции и Објаснувања на Поими и Кратенки користени во работата на миграциите), Intergovernmental Committee for European Migration, Geneva
- Perruchoud, R.,
- 1992 “Persons falling under the Mandate of the International Organization for Migration (IOM) and to Whom the Organization may Provide Migration Services” (“Лица кои припаѓаат во мандатот на Меѓународната Организација за Миграции (ИОМ) на кои организацијата може да им обезбеди миграциски услуги“), *International Journal of Refugee Law*, Vol. 4, No. 2, Oxford University Press, Oxford
- 1998 “Migration Terminology” (“Терминологија од областа на Миграциите“), *International Migration Policy and Law Courses*, Budapest, Hungary
- Образовна, Научна и Културна Организација на Обединетите Нации
Glossary of Migration Related Terms (Речник на Поими од областа на Миграциите) http://portal.unesco.org/shs/en/ev.phpURL_ID=1256&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- Обединети Нации
- 1998 *Recommendations on Statistics of International Migration (Препораки за статистиките на меѓународната миграција)*, Revision 1, Glossary, UN; also at http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_58rev1E.pdf
- Комисија за Популација и Развој на Обединети Нации
- 1998 *Concise report on world population monitoring, 1997: International Migration & Development* (Концизен извештај за мониторингот на светската популација, 1997: Меѓународна Миграција и Развој), UN, New York

Висок Комесаријат за Бегалци на ОН

1979 *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees (Прирачник за процедури и критериуми за одредување на статусот на бегалец согласно Конвенцијата од 1951 и Протоколот во врска со статусот на бегалците од 1967)*, UNHCR Geneva

Van Krieken, P. J. (Ed.),

2004 *The Consolidated Asylum and Migration Acquis: The EU Directives in an Expanded Europe (Консолидиран Acquis за азил и миграција: Директиви на ЕУ во проширена Европа)*, T.M.C. ASSER PRESS, The Hague

Документи користени како извори

Конвенција (IV) за почитување на законите и обичаите на војување на земја и нејзин анекс: Правила во врска со законите и обичаите на војување на земја, Хаг, 1907 (стапила на сила на 26 јануари 1910) [187 Consol. T.S. 227]

Конвенција за робство (Конвенција за сузбивање на трговија со робови и робство), 1926 (стапила на сила на 9 март 1927), [60 LNTS 253], изменета со Протоколот за измена на Конвенцијата за робство, 1953 (стапила на сила на 7 декември, 1953) [182 U.N.T.S. 51]

Конвенција за одредени прашања поврзани со судирот на Законите за Државјанство, 1930 (стапила на сила на 1 јули 1937)

Конвенција на ILO Бр.С29 во врска со Принудниот Труд, 1930 (стапила на сила на 1 мај 1932; отстранета со Конвенција Бр.С105, 1957)

Конвенција од Монтевидео за правата и обврските на државите, 1933 (стапила на сила на 26 декември 1934)

Повелба на Обединетите Нации, 1945 (стапила на сила на 24 октомври 1945)

Конвенција за Привилегиите и Имунитетите на Обединетите Нации, 1946 (стапила на сила на 17 септември 1946) [1 U.N.T.S. 15]

Универзална Декларација за Човекови Права, 1948 [G.A. res. 217A (III)]

Американска Декларација за правата и обврските на човекот, 1948 [O.A.S. Res. XXX]

Конвенција за превенција и казнување на криминалот геноцид, 1948 (стапила на сила на 12 јануари 1951) [78 U.N.T.S. 277]

IV Женевска Конвенција за заштита на цивилите во време на војна, 1949 (стапила на сила на 21 октомври 1950) [75 U.N.T.S. 287]

Европска Конвенција за заштита на човековите права и фундаментални слободи, 1950 (стапила на сила на 3 септември 1953) [213 U.N.T.S. 222]

Конвенција за статусот на бегалците, 1951 (стапила на сила на 22 април 1954) [189 U.N.T.S.137]

Конвенција за статусот на лицата без државјанство, 1954 (стапила на сила на 6 јуни 1960) [360 U.N.T.S. 117]

Дополнителна Конвенција за укинување на робството, трговијата со робови и институциите и практиките слични на робство, 1956 (стапила на сила на 30 април 1957) [226 U.N.T.S. 3]

Европска Социјална Повелба, 1961 (стапила на сила на 26 февруари 1965) [529 U.N.T.S. 89]

Протокол IV, 1950 од Европската Конвенција за човекови права, 1963 (стапила на сила на 2 мај 1968) [E.T.S. No. 46]

Виенска Конвенција за конзуларни односи, 1963 (стапила на сила на 19 март 1967) [596 U.N.T.S. 261]

Меѓународна Конвенција за елиминација на сите форми на расна дискриминација, 1965 (стапила на сила на 4 јануари 1969) [660 U.N.T.S. 195]

Меѓународна Конвенција за граѓански и политички права (ICCPR), 1966 (стапила на сила на 23 март 1976) [999 U.N.T.S. 171]

Меѓународна конвенција за економски, социјални и културни права, 1966 (стапила на сила на 3 јануари 1976) [993 U.N.T.S. 3]

Протокол за статусот на бегалците, 1967 (стапила на сила на 4 октомври 1967) [606 U.N.T.S. 267]

Американска Конвенција за човекови права, 1969 (стапила на сила на 18 јули 1978) [1144 U.N.T.S. 123]

Виенска Конвенција за закон за договори, 1969 (стапила на сила на 27 јануари 1980) [1155 UNTS 331]

Американска Конвенција за човекови права, 1978 (стапила на сила на 18 јули 1978) [1144 U.N.T.S. 123]

Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација на жената, 1979 (стапила на сила на 3 септември 1981) [1249 U.N.T.S. 13]

Африканска (Вапјул) Повелба за правата на човекот и народот, 1981 (стапила на сила на 21 октомври 1986)

Конвенција против тортура и друг суров, нехуман или деградирачки третман или казнување, 1984 (стапила на сила на 26 јуни 1987) [Doc. A/RES/39/46]

Шенгенски Договор, 1985 и Конвенција за имплементација на Шенгенскиот договор, 1990 (стапил на сила на 1 септември 1993)

Конвенција за правата на детето, 1989 (стапила на сила на 2 септември 1990) [Doc. A/RES/44/25]

Меѓународна Конвенција за заштита на правата на сите мигранти работници и членови на нивните семејства, 1990 (стапила на сила на 1 јули 2003) [A/RES/45/158]

Декларација за елиминација на насилството над жените, 1993 (A/RES/48/104)

Водечки принципи за внатрешно раселување, 1998 [Un Doc E/CN.4/1998/53/Add.2]

ILO Конвенција Бр.С182 во врска со најлошите форми на детски труд, 1999
(стапила на сила на 19 ноември 2000)

Меѓународна Конвенција за сузбивање на финансирањето на тероризмот, 1999
(стапила на сила на 10 април 2002) [A/RES/54/109]

Конвенција на ОН против транснационален организиран криминал, 2000 (стапила на сила на 29 септември 2003) [G.A. res. A/RES/55/25]

Протокол за превенција, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, посебно жени и деца, дополнување на Конвенцијата на ОН против транснационален организиран криминал, Анекс II, 2000 [G.A. res. A/RES/55/25], (стапил на сила на 25 декември 2003)

Протокол против криумчарење на мигранти по копно, вода и воздух, дополнување на Конвенцијата на ОН против транснационален организиран криминал, Анекс III, 2000 [G.A. res. A/RES/55/25], (стапил на сила на 28 јануари 2004)

Други наслови во серијата

- N°1 Glossary on Migration (2004)
- N°2 Glossary on Migration (Russian, 2005)
- N°3 Migrations et protection des droits de l'homme (2005)
- N°4 Migraciones y Protección de los Derechos Humanos (2005)
- N°5 Biometrics and International Migration (2005)
- N°6 Glossary on Migration (Arabic, 2006)
- N°7 Glosario sobre Migración (2006)
- N°8 Glossary on Migration (Slovenian, 2006)
- N°9 Glossaire de la Migration (2006)
- N°10 Glossary on Migration (Albanian, 2007)
- N°11 Glossary on Migration (Bosnian, 2007)
- N°12 Migration and the Right to Health: A Review of European Community Law and Council of Europe Instruments (2007)
- N°13 Glossary on Migration (Chinese, 2008)
- N°14 Droit international de la migration: recueil d'instruments (2008)
- N°15 Human Rights of Migrant Children (2008)
- N°16 Laws for Legal Immigration in the 27 EU Member States (2009)
- N°17 Législations relatives à l'immigration légale dans les 27 Etats membres de l'UE (2009)
- N°18 Glossary on Migration (Turkish, 2009)
- N°19 Migration and the Right to Health: A Review of International Law (2009)
- N° 20 Glossary on Migration (Greek, 2009)
- N° 21 Glossary on Migration (Italian, 2009)
- N° 22 Glossary on Migration (Portuguese, 2009)
- N° 23 Glossary on Migration (Macedonian, 2010)

